

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

тема:

ДЕКОРАТИВНЕ ПАННО З ДЕРЕВИНИ «ВИШНЕВИЙ САД»

Галузь знань : 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Спеціалізація : Художня обробка деревини

Освітня програма: «Образотворче мистецтво. Декоративне мистецтво»

Шифр ДПДМ.18035.19.02.ПЗ

Виконав студент 4 курсу групи ДМ-19-1

Підпис

Максим ОДЗЕМ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник

Підпис

Сергій ДУБОВИК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер

Підпис

Вікторія БІЛИК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри технологічної
та професійної освіти і
декоративного мистецтва

Підпис

Ірина АНДРОЩУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

« 19 » 06 2023 р.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ГПФ
Кафедра ППО, ДМ
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Галузь знань 02 Культура і мистецтво
Шифр і назва
Спеціальність 023 ОМ ДМР
Шифр і назва
Спеціалізація художня обробка деревини
Освітня програма ОМ ДМ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ТРО і ДМ
Григорівська Ірина Андрівна
"02" 03 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ)

Одзем Максим Олександрович
Прізвище, ім'я, по батькові студента

1. Тема проекту(роботи) Декоративне панно з деревини
"Вишневий сад"

керівник проекту(роботи) Дубовик С.В.
Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Затверджено наказом ректора університету від "01" серпня 2023 р. № 5

2. Строк подання студентом проекту(роботи) на кафедру 19 серпня 2023 р.

3. Вихідні дані до проекту(роботи) художня обробка деревини.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ

Розділ 1 Традиції та інновації в декоративному мистецтві художньої обробки деревини. Розділ 2. Художньо-композиційні та технологічно-матеріалознавчі аспекти виконання декоративного панно "Вишневий сад". Перелік джерел посилань. Додатки.

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень) —

6. Консультанти розділів дипломного проекту(роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завд при
Антиплагіат	Гермігенко З.І.		
Криптографія	Тішчи В.В.		

7. Дата видачі завдання 02 березня 2023р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів (розділів) дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту(роботи)	Примі
1) Затвердження ОП	01.03.2023	
2) Планетах виконання ОП	08.04.2023	
3) Збір матеріалу до теорет. часті ОП	17.04.2023	
4) Укладання I розділу	17.04.2023	
• підрозділ 1.1	19.04.2023	
• підрозділ 1.2	26.04.2023	
5) Завершення роботи в матеріалі	02.06.2023	
6) Укладання II розділу	10.05.2023	
• підрозділ 2.1	12.05.2023	
• підрозділ 2.2	19.05.2023	
• підрозділ 2.3	26.05.2023	
• підрозділ 2.4	27.05.2023	
7) Укладання переліку джерел.	08.06.2023	
8) Збір додаткових документів.	12.06.2023	
9) Попередній захист ОП	02.06.2023	
10) Збір підписів	19.06.2023	

Студент

Підпис

Овзєм М.О.

Ініціали, прізвище

Керівник проекту(роботи)

Підпис

Ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Тема дипломного проєкту: *Декоративне панно з деревини «Вишневий сад»*

Автор: Максим ОДЗЕМ

Керівник: Сергій ДУБОВИК

Обсяг пояснювальної записки: 50 с.; обсяг додатків: 10 с.

Ключові слова: художня обробка деревини, дерево, вишневий сад, існують-технологічні особливості, композиція

Дипломний проєкт виконувався з урахуванням особливостей обраної теми та використовуваних матеріалів для виконання декоративного панно. Ця частина дипломного проєкту складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

У першому розділі виконано дослідження історії розвитку художньої обробки деревини та її художньо-технологічних особливостей.

У другому розділі, розкрито тему твору «Вишневий сад», обґрунтовано її композиційну характеристику та естетичну оцінку виконаного декоративного панно «Вишневий сад»; визначено матеріалознавчі особливості обробки художнього твору з деревини; описано технологічну послідовність виконання роботи в матеріалі.

Зроблено висновки щодо досягнутих результатів.

Представлено список джерел посилання.

Текстова частина підсилена ілюстративним матеріалом, який винесено в додатки.

ІДЕНТ

Максим ОДЗЕМ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ.....	8
1.1 Історія розвитку художньої обробки деревини	8
1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів з деревини....	15
2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО-МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО ПАННО «ВИШНЕВИЙ САД»	
2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми «Вишневий сад».....	21
2.2 Композиційна характеристика та естетична оцінка виконаного декоративного панно «Вишневий сад».....	33
2.3 Характеристика матеріалів та калькуляція витрат щодо виконаного декоративного панно з деревини «Вишневий сад»	39
2.4 Технологічна послідовність виконання декоративного панно з деревини «Вишневий сад»	45
ВИСНОВКИ.....	48
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	50
ДОДАТОК А Традиційні вироби художньої обробки деревини.....	52
ДОДАТОК Б Стилїстика виробів річківських майстрів Гуцульщини	53
ДОДАТОК В Формотворчі техніки художньої обробки деревини	54
ДОДАТОК Г Види різьби	55
ДОДАТОК Д Цвітіння вишневих садів у творчості і в природі.....	57
ДОДАТОК Е Заготовлений матеріал для виконання декоративного панно ..	60
ДОДАТОК Ж Декоративне панно з деревини «Вишневий сад»	61

ВСТУП

Декоративне мистецтво – це один із видів художньої діяльності, твори якого поєднують естетичні та практичні якості. Основне завдання декоративного мистецтва – зробити естетичним предметне середовище людини.

Завдяки декоративності досягається краса творів мистецтва. Декоративність є єдиною можливим засобом вираження змісту та художньої образності. Художня обробка деревини різниться техніками виконання (бондарство, різьблення, видовбування, виточування тощо) різного роду ужиткових і декоративних речей. Для виконання різних художніх творів використовують й різну деревину (дуб, осика, сосна, липа, деревина плодкових дерев тощо).

В сучасному сьгоднішньому світі декоративне мистецтво розглядається як важлива художня цінність, що виконує численні функції – пізнавальну, комунікаційну, естетичну тощо. Декоративне мистецтво збагачується новими технологічними і композиційними аспектами, набуває нових філософських значень, незвичної естетичної візуалізації, зростає його змістовна краса та визначається його художньо-культурна цінність.

Кожен з видів творчості унікальний як за специфікою матеріалів так технологічними процесами, що визначаються художньо-композиційними закономірностями.

Можна стверджувати, що українська земля багата і природою, і талантами. Її казкова природа з мальовничими пейзажами є першоджерелом натхнення багатьох поколінь художників, поетів, музикантів, народних митців, які пронесли через віки мистецтво бачити прекрасне і трансформувати переосмислюючи його у власні мистецькі твори, що привертати увагу високою майстерністю.

Художня обробка деревини – найдавніший вид декоративно-ужиткового мистецтва, виготовлення оригінальних творів різноманітного функціонального та декоративного призначення з деревини.

Об'єкт дипломного проекту: художня обробка деревини.

Предмет дипломного проекту: художня обробка деревини та її місце в сучасному декоративному мистецтві.

Мета дипломного проекту полягає у розкритті можливостей художньої обробки деревини в її історичному та художньо-технологічному аспектах на прикладі сучасного підходу до інтер'єрного декору з деревини.

Виходячи з мети та теми дипломної роботи, були сформульовані такі завдання, як:

- дослідити історію розвитку художньої обробки деревини;
- розкрити художньо-технологічні особливості виконання творів з деревини;
- обґрунтувати ідею художнього твору обраного до виконання та його художньо-образне відтворення;
- на основі попереднього дослідження та ідеї щодо її втілення, виконати практичну частину проєкту (декоративне панно) і презентувати її на постері;
- охарактеризувати композиційні особливості виконаного декоративного панно, визначити його матеріалознавчі аспекти;
- описати технологічну послідовність виконання декоративного панно.

1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ

1.1 Історія розвитку художньої обробки деревини

Загалом художня обробка деревини була вже добре розвинена за часів Київської Русі. Відомо, що вже у I тис. н.е. широко використовувалося в будівництві міст і сіл, князівських палаців і фортець. Серед ремісничих професій існували теслярі, ложкарі, бондарі, різьбярі та ін. Техніка обробки деревини була доволі різноманітна: видовбування, вирізування, розпис, випалювання тощо. Одна з найдавніших технік видовбування використовувалася для виготовлення побутових речей: посуду, човнів (Додаток А, рис. А.1).

Художні твори з деревини посідають належне місце в колекції Національного музею українського народного декоративного мистецтва. Нині збірка налічує близько п'яти тисяч творів XVI-XX ст. Колекція дає можливість визначити національну самобутність художнього різьблення в усій різноманітності локальних особливостей, розкрити розмаїття асортименту виробів, які відрізняються між собою за призначенням, формою та оздобленням.

Найбільшими групами музейних предметів є твори центральної частини України Київщини, Полтавщини, Чернігівщини; західної Івано-Франківщини, Львівщини; північно-західної Житомирщини.

В Україні існувало багато видів художнього різьблення площинне, рельєфне, кругле, наскрізне, але в кожному регіоні воно мало свою специфіку.

У площинному різьбленні, що має більш давнє походження, переважають геометричні елементи розета, ромб, коло, хрест тощо. Фіто-, зоо, антропоморфні образи вирішували частіше в техніці рельєфної та круглої різьби.

Раритетними пам'ятками колекції є різьблений хрест 1576 р. з с. Іваничі Володимир-Волинського пов. Волинської губ., скульптура Архангела Михаїла, колонки від іконостасів, свічники, хрести, ікона св. Пантелеймона та цехова скринька XVIII ст.

У музеї зберігається цінна збірка хрестів XVIII-XIX ст. На деяких із них вирізьблено дату виготовлення і прізвище автора. Так, наприклад, один з них виконав майстер Федор Георгієв у 1720 р.

Окрасою колекції є твори, виготовлені в західних регіонах України, зокрема на Гуцульщині, які датуються другою половиною XIX-XX ст. Гуцульські майстри виробили власний художній стиль: площинну «суху» або «чисту» різьбу, яку іноді поєднували з іншою технікою, наприклад інкрустацією кісткою, перламутром, бісером, металом. Для прикрашання предметів використовували також контурне різьблення «ритування». Прикладом може бути оздоблення гуцульських скринь.

Найвагоміший внесок у розвиток різьбярства Гуцульщини в другій половині XIX ст. зробив Юрій Шкрібляк майстер із с. Яворів (нині Івано-Франківська обл.). Його творчість стала взірцем для наступних поколінь синів і онуків майстра. У музейній збірці найбільш повно представлені твори Василя та Миколи Шкрібляків, Юрія та Семена Корпанюків, а також твори Дмитра Шкрібляка.

Новим явищем у мистецтві гуцульського різьблення XX ст. стали твори, виготовлені такими провідними косівськими майстрами, як Володимир Гуз, Василь Кабин, Іван Балагурак і Дмитро Тонюк, Микола Кіщук родом із с. Річка.

На Гуцульщині виготовляли бондарські вироби зі смолистих порід дерев, які орнаментували випалюванням. Найкращим автором таких виробів визнано Івана Грималюка із с. Річка Івано-Франківської обл.

Оригінальним є лемківське різьблення рослинного характеру. Ажурно-рельєфним орнаментом, що складався з листя, квітів, плодів, декорували тарелі, хлібниці тощо. Але переважає у збірці дерев'яна скульптура малих форм. Головними сюжетами пластичних композицій є анімалістичні образи та зображення на побутові й етнографічні теми. Серед авторів таких робіт слід згадати найвідоміших: Павла та Василя Одрехівських, Андрія і Степана Орисиків, Антіна Фігеля, Івана та Степана Кищаків, Андрія Сухорського, Юрія та Мирона Амбіцьких, Михайла Стецяка та інших.

Треба відзначити талант скульптора, народного художника України Василя Свиди з Ужгорода. Особливо яскраво його фантазія і неперевершена майстерність розкрилися в багатофігурних композиціях на теми з життя гуцулів.

На Поліссі існувала традиція прикрашати вироби з дерева не тільки різьбленням, а й інкрустацією соломкою. Зберіг і розвинув традицію цього мистецтва народний художник України Олександр Саєнко родом із Борзни Чернігівської обл.

На Лівобережній Україні, тобто на Київщині, Чернігівщині, Полтавщині, поширилася плоска тригранно виїмчаста різьба. Зразки виробів XIX-XX ст. саме з таким різьбленням у великій кількості представлено в збірці музею.

Розмаїття декору з зображеннями церков і Голгофського хреста в оточенні геометричного орнаменту вирізняють божниці, що слугували поличками для хатніх ікон.

Пластичністю форм, гармонійно підкреслених різьбленим декором, позначений дерев'яний посуд: сільнички, корячки, миски, ложки тощо, який мав не тільки ужиткове призначення, а й обрядове.

Особливий інтерес у збірці музею викликають пряничні форми для медяників із заглибленим у деревину різьбленим орнаментом, за допомогою яких робився відбиток у тісті.

Прагнення різьбярів зробити вироби потрібними та зручними в користуванні, а також естетично привабливими демонструють майстри у знаряддях праці (рублі, прачі), деталях транспортних засобів (ярма, дуги, люшні, насадита задки до саней і возів), ужиткових і декоративних речах (Додаток А, рис. А.2).

Наприкінці XIX ст. і до 40-х років XX ст. у творчості українських народних майстрів і професійних художників спостерігається вплив стилю модерн. В цей час відбулося осмислення новітніх ідей, які знайшли втілення у поширенні нових форм і образів. Ознаки цього стилю помічаємо у творах Василя Гарбуза з с. Малі Будища Полтавської обл. Його талант особливо проявився у створенні різноманітних предметів, декорованих тригранновийчастим різьбленням.

Відлуння модерну виразно та яскраво знайшло втілення в скульптурних композиціях, які пронизані експресивним ритмом. Саме така скульптура приваблювала талановитого майстра художнього різьблення Якова Халабудного із с. Жуки на Полтавщині.

Наприкінці 60-х років XX ст. розвиток різьбарства на Полтавщині визначила творчість Валентина Нагнибіді та майстрів очолюваної ним кременчуцької школи, таких як Марія Переверзіна, Микола Зацеркляний.

Київську школу представлено творами майстрів площинної різьби Володимира Виноградського, Франца Можаровського; чернігівську роботами Миколи Панька.

Неперевершеними майстрами народної скульптури визнано Антона Штепу із с. Сваричівка на Чернігівщині та Михайла Міняйла з Охтирки на Сумщині. Серед творів А. Штепи на особливу увагу заслуговують композиції на

етнографічні теми. М. Міняйло найяскравіше розкрив свій хист у роботах на історичну тему. Незважаючи на статичність постатей, порушення пропорцій, умовність зображення, їхні образи вражають надзвичайною цілісністю та внутрішньою експресією.

Класикою народної скульптури вважаються твори Петра Верни з хутора Гора, нині Бориспільського р-ну Київської обл. Особливо приваблювала майстра літературна тематика. Його улюбленими письменниками були Т. Шевченко, І. Котляревський, М. Гоголь. Талановитий різьбяр створив портретну галерею та сюжетні композиції за творами цих авторів.

Самобутнім майстром скульптурної пластики, різьбленої з дерева, є Василь Завгородній з Києва. Особливо його захоплювали сюжети з історії козацтва. Твори, декоровані розписом, становлять невелику, але дуже цінну групу музейних предметів, які дають уявлення про поширення цього способу прикрашання виробів з деревини.

До цієї групи належать мальовані весільні скрині, мисники, шафи, полиці, посуд XVIII – XIX ст., що були невід’ємною складовою селянського інтер’єру майже до середини XX ст. на Київщині, Чернігівщині, Полтавщині, Катеринославщині, Поділлі. Скрині займали особливе місце в хаті. Вони мали не тільки ужиткове призначення (в них зберігали посаг), а й художньо-декоративну та обрядово-ритуальну функцію.

Численною групою творів є посуд, декорований розписом: миски, тарілки, таці з рослинним орнаментом. На деяких виробах трапляються зображення людини або натюрморти з овочів і риби, вдало закомпоновані у круглі чи хрестоподібні форми предметів.

Найкращі пам’ятки з деревини, що збереглися до нашого часу, свідчать про гармонію доцільності та краси. Різьбярі прагнули досягнути досконалості й пластичності форм предметів, а також довершеності й неповторності декору [1].

Традиції Яворівської школи різьбярства і насамперед творчість Шкрібляків, мали величезний вплив на характер формування стильових особливостей річківських майстрів і знайшли тут численних послідовників.

В історію мистецтва художньої обробки дерева річківські майстри вписали не одну славу сторінку. Серед них найбільш відомі імена Марка Мегединюка (1842-1912), Петра Мегединюка (кінець XIX початок XX ст.), Миколи Медвідчука (1880-1946), Василя Якіб'юка (1877-1959), Лукина Якіб'юка (кінець XIX перша половина XX ст.), Бориса Якіб'юка (перша половина XX ст.), Якова Тонюка (1903-1957) і його сина Василя (1928 р.), Миколи Тонюка (1909-1937), Василя Білака, Миколи Білака, братів Кіщуків Олекси, Івана і Миколи, Василя і Миколи Федоровичів, Юрія Грималюка (1860-1945) і його синів Івана та Василя.

Окремо треба згадати про творчість різьбярів-жінок. Це Катерина Кіщук (1914), Марія Тонюк (1906), Параска Петрів (1914), Настя Тонюк (1916), Ганна Словак (1921), Катерина Тонюк (1933).

Вивчаючи творчість різьбярів-річківчан, можна помітити не лише спільність стильових ознак, що об'єднують їх з майстрами яворівської школи, але й ту специфічну своєрідність, яка властива тільки річківцям. Асортимент виробів тут майже такий як у яворівських різьбярів. Це переважно речі домашнього вжитку, настінні прикраси.

Спосіб декорування виробів дещо ускладнюється. Удосконалюється і техніка точіння, як один із способів художньої обробки деревини.

В художньому оздобленні предметів частіше вживається інкрустація перламутром, кольоровим металом, бісером, різними породами дерева. Пізніше для цієї ж мети почали застосовувати різноколірний каучук і фарбоване дерево. Помітно ускладнюється рисунок орнаментальних мотивів і цілих композицій.

Часом перенасичення декором призводило до втрати природної фактури деревини. Орнаментальні мотиви, що виконуються інкрустацією, нерідко своїм

зовнішнім блиском і мерехтінням відвертають увагу від прекрасно виконаних мотивів чистої різьби.

Потягом до надмірної декоративності тяжіли іноді навіть визначні річківські майстри. Зокрема, це помітно у виробах визначного майстра Марка Мегединюка, чия творчість мала вирішальний вплив на формування стильових особливостей усієї річківської школи. До речі, із багатой спадщини цього майстра до нас дійшло тільки кілька виробів. Це скринька і барильце виконані в 1904 році. Оздоблені орнаментом, бісером та кольоровим металом з елементами гравірування та карбування. Ці роботи зберігаються в музеї Косівського технікуму (Додаток Б, рис. Б.1; рис. Б.2). Крім того у Львівському музеї етнографії і художнього промислу знаходяться гуцульські цимбали роботи М. Мегединюка. Відомо також, що художні вироби М. Мегединюка експонувались у свій час у Відні, Празі, Бухаресті в 1906 році, Чернівцях 1908 р., Одесі 1912 р., і були відзначені золотими і срібними медалями.

Почин Марка Мегединюка продовжили інші різьбярі Річки. Немалу частку в загальний розвиток різьби по дереву вніс Яків Тонюк.

Яків Тонюк (1903-1957 рр.) продовжував традиції попередників, але багато свого часу витрачав на розробку нових елементів, багато нового вніс в розвиток різьби по дереву. Свої роботи (рахви, шкатулки, рамки, альбоми) виконував в техніці інкрустації і порівняно з малим використанням сухої різьби. Роботи Якова експонувались в містах України та за кордоном. Майстер був нагороджений дипломами і медалями.

Творчий шлях батька продовжив син Василь Якович. Народився Василь Тонюк в 1928 р. Вчився різьби по дереву у свого батька з десяти років. Навчався в річківській початковій школі і закінчив три класи в 1939 році. В 1970 році закінчив середню вечірню школу в с. Річка. На роботу поступив в артіль «Гуцульщина» в 1945 році. В 1962 році перейшов працювати в художні майстерні м. Косова де і зараз працює.

- У Члени Спілки художників поступив у 1962 р. Брав участь у виставках:
- 1954 році. Присвяченій 300-річчю Возз'єднання України з Росією (м. Київ);
 - 1958 році. Учасник виставки народного мистецтва (м. Ліль, Франція);
 - 1958 році. Учасник виставки народного мистецтва (м. Софія). Виставив роботи: баклаги, цукорниці, ракви, тарелі, бочечки для вина, сервізи;
 - 1959 році. Виставка народного мистецтва (м. Улан-Батор, Монголія);
 - 1961 році. Виставка до 100-річчя з дня смерті Т. Шевченка /тематична ваза;
 - 1963 році. Виставка народного декоративного мистецтва (м. Київ) / тарілка з зіркою, намисто, перстені;
 - 1964 році. Виставка присвячена 150-річчю з дня народження Т. Шевченка.

Василь Якович Тонюк з великим захопленням, творчим вогником працює в даний час. Його твори сповнені народними традиціями ще довго будуть служити зразком для інших майстрів.

1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів з деревини

Художня обробка деревини найдавніший вид декоративно-прикладного мистецтва. виготовлення оригінальних виробів з деревини різноманітного функціонального призначення. За формотворчими техніками художнє деревообробництво поділяється на відповідні галузі: бондарство, деревообробне токарство, столярство та декоративне різьблення.

У художній обробці деревини одні технічні прийоми і засоби виразності створюють цілісну функціональну форму предметів, інші мають лише

декоративне спрямування і завершують художнє оформлення виробів. До формотворчих технік належать вирізування, видовбування, виточування, бондарні та столярні прийоми.

Видовбування одна з найдавніших технік полягає у поступовому вибиранні деревини з масиву виробу, внаслідок чого утворюється заглибина, порожнина або отвір. За допомогою сокири, долота і видовбача майстри виготовляють передусім побутові предмети човни-довбанки, ночви, ступи, черпаки, сільнички тощо. Вони вирізняються значною товщиною стінок, міцністю, округлою і масивною формою, внутрішнім заглибленням овальної та криволінійної конфігурацій (Додаток В, рис. В.1).

Вирізування (витесування, вистригування) різноманітні технічні прийоми, за допомогою яких майстри вручну моделюють з дерева форму побутових предметів та декоративних виробів. Необхідні інструменти: сокира, тесак, ніж, струг, різці та ін. Цими прийомами користуються не тільки теслі, а й столярі, бондарі, роблячи заготовки. Вирізування інколи поєднується з видовбуванням і переходить в об'ємне різьблення, часом сполучається з профілюванням (Додаток В, рис. В.2).

Виточування техніка обробки дерева і самостійна галузь народного художнього промислу (токарство). У процесі обертання дерев'яну заготовку на токарному верстаті обробляють плоскими і півкруглими долотами, фігурними різцями, гачками тощо (Додаток В, рис. В.3). В історії токарства відомі такі конструкції верстатів: лучковий з почерговим рухом, ручний з поперечно-обертним рухом, ножний обертний, ножний обертний з маховиком, механічний з кінним приводом, водяним, паровим, електричним двигунами. Поширення токарного виробництва в минулому було пов'язане насамперед із виготовленням дерев'яного точеного посуду.

Сучасні народні майстри й професійні художники широко використовують техніку виточування не лише для виробництва різноманітного

посуду, а й при виготовленні жіночих прикрас, дитячих іграшок тощо. Ця своєрідна техніка дає змогу створювати нескінченну кількість пластичних художніх форм [2].

З другої половини ХІХ ст. майстри, найбільш гуцульські, інкрустували вироби різноманітними кольоровими матеріалами, а саме: фарбованим (вареним) деревом, у природних барвниках (виварах цибулиння, лушпиння волоського горіха, настої з дикої яблуні, польового хвоща тощо), а також хімічних анілінових фарбах. Легко доступним був баранячий ріг, перламутр. На ярмарках можна було купити мідний і латунний дріт, бляху, бісер порцеляновий (білий, синій, червоний) та скляний, тьмяніших кольорів. Усі ці матеріали давали змогу вирішувати різноманітні композиційні завдання колірною і фактурною характеру (Додаток Б, рис. Б.1; рис. Б.2).

Художні вироби Прикарпаття здавна привертали увагу високою майстерністю. Творчий геній митців із народу, долаючи тяжкі умови чужоземного гніту соціальних несправедливостей уперто пробив собі шлях до вершини світової культури. Невичерпна фантазія, багатство кольорових рішень, мудрість і дотепність, безпосередність і оптимізм, особливе чуття декоративності, високий ступінь узагальненості образів це ще далеко не всі риси, якими можна охарактеризувати творчість високообдарованих митців Прикарпаття. Говорячи про майстрів Гуцульщини не можна не згадати про цей чудовий край, який дістав романтичну назву «Річка». Перша згадка про село в історичному матеріалі датується 1735 р.

Розміщено село в карпатській долині, яку захищають надійні сторожі-кручі Брусний, Кичера і Буковець. Підгір'я покриті струнками смереками і розлогими буками. Вздовж села протікає ріка Річка, яка впадає в Рибницю. Неможливо налюбуватися відблиском ріки, що пробивається крізь густе гілля бука. Здається річка нагадує про те чисте, як її вода, життя чудового народу.

У Річці, такому мальовничому куточку, з початку існування села почало розвиватися народне мистецтво. Майстри намагалися в своїх творах передати красу рідного краю, настрої людей. Серед різноманітних видів народної творчості художнє ткацтво, килимарство, вишивки, писанкарство, художня обробка металів, виробництва шкіряних предметів, виготовлення дитячих іграшок із сиру тощо. Особливо виділяється мистецтво художньої обробки деревини, особливо художня різьба, займає тут найголовніше місце.

Різьблення по дереву – це художнє вирізування зображень або узорів, що виконуються на дерев'яних виробах. З дерева можна вирізати плоскі чи об'ємні елементи, які додають виробу незвичайної форми та рельєфу. Декоративна різьба застосовується для прикрашання інтер'єру, меблів, предметів побуту, іграшок, музичних інструментів чи інших предметів з дерева або фанери.

Вона має широке застосування у виготовленні різноманітних виробів та їх декорування. Вирізані з дерева картини, скульптури, меблі, посуд, а також різьблені елементи для прикрашання інтер'єрів вносять в оселю природний затишок і гармонію. За допомогою різьблення по дереву можна створити безліч виробів. Різьблені вироби:

- для подвір'я: скульптури з дерева, садові меблі, альтанки, лавки;
- меблі з різьбленням: ліжка, столи, стільці, шафи, тумби, полиці;
- шкатулки, скриньки, підсвічники;
- посуд з різьбленням по дереву: тарілки, підставки, обробні дошки;
- прикраси; дитячі іграшки; музичні інструменти;
- церковна різьба по дереву: ікони, хрести, іконостаси.

Вироби з декоративної різьби по дереву можна використовувати в побуті, для свят, навчання, у якості подарунків та сувенірів.

За стилем роботи різьблення по дереву поділяють на такі різновиди:

- глуха різьба по дереву, або плоска, передбачає нанесення узору чи зображення на плоску поверхню, яка у свою чергу теж поділяється на такі види:

– плоско-виїмчаста різьба по дереву виконується найпростішими інструментами – ножем, стамескою, сокирою. Візерунок виконується у вигляді заглиблень відносно основного плоского фону. У залежності від типу елементів, що використовуються в зображеннях, прийнято виділяти такі види різьблення по дереву:

– геометрична різьба по деревині (Додаток Г, рис. Г.1) є найпростішою та виконується за допомогою лише одного інструменту – ножа-косяка. Основними елементами такого різьблення по дереву є прості геометричні фігури: трикутники, ромби, квадрати, багатогранники, які утворюються поєднанням різнонаправлених ліній;

– скобчаста різьба по дереву є доповненням до геометричної, яке дозволяє використовувати округлі лінії та форми: еліпси, кола, хвилі. Цей вид різьби виконується напівкруглими стамесками (Додаток Г, рис. Г.2);

– контурна різьба по дереву використовується для виділення контуру зображення за допомогою тонкої поглибленої двосторонньої виїмки. Таким чином виходить природний малюнок, при цьому частіше зображують листя, квіти, плоди, дерева, тварин та птахів (Додаток Г, рис. Г.3);

– плоско-рельєфна різьба по дереву характеризується тим, що різьблені елементи піднімаються над фоном, а не врізані в них. Це створює ефект об'єму та рельєфності зображення (Додаток Г, рис. Г.4);

– ажурна різьба по дереву має наскрізні отвори, при вирізанні повністю видаляють ділянки фону. Свою назву отримала за візуальну легкість та схожість з мереживом (Додаток Г, рис. Г.5).

В залежності від подальшого оформлення основи може бути одним з двох видів:

– наскрізна різьба по деревині використовується як є, у вигляді різьбленого виробу. В залежності від використовуваного інструменту поділяється на такі види:

- прорізна різьба виконується стамесками різцями (Додаток Г, рис. Г.6);
- ажурне випилювання виконується лобзиком або пилкою;
- накладна різьба по дереву потребує ще прибивання або приклеювання різьблених елементів на окрему дощечку чи виріб, який слугуватиме основою для фону (Додаток Г, рис. Г.7);
- скульптурна різьба по дереву – це зображення об’ємних фігур: людей, тварин, птахів, архітектурних об’єктів тощо (Додаток Г, рис. Г.8). Це можуть бути мініатюри або великі скульптури. Скульптурна різьба по дереву є більш складним та трудомістким видом різьблення порівняно з іншими через необхідність відтворювати об’ємну фігуру з потрібними пропорціями з усіх сторін [3].

Класифікація не є жорстким поділом, і в одному виробі майстри можуть поєднувати різні види різьблення. Крім того, у різних народів та в різних місцевостях є свої власні традиції вирізання по дереву, які привносять додаткові характерні особливості в художнє різьблення. Існує ще один вид художньої обробки деревини – інтер’єрний декор (Додаток Г, рис. Г.9), стилістику якого ми взяли за основу дипломного проєкту.

2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО-МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО ПАННО «ВИШНЕВИЙ САД»

2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми «Вишневий сад»

Українська природа з її мальовничими пейзажами, з барвистими килимами лісів, запашними полонинами і просторами ланів, ріками та озерами, глибокою блакиттю неба була першоджерелом натхнення багатьох поколінь народних митців: художників, композиторів, поетів. Багата і щедра українська земля й квітучими садами.

«Неначе густим молоком облиті фруктові дерева. Ось виструнчились у весняному святковому вбранні вишні, сливи, черешні, груші. І очей від них не одведеш! Тягне до них, підійдеш, милуєшся і не намилуєшся. Очі радіють, душа радіє. Здається, тихо гудуть розквітлі дерева, коли бджоли, джмелі, якісь мушки кружляють над ними» – так оповідає про квітучі сади Олександр Копиленко – український письменник, педагог, критик, вояк полку ім. Костя Гордієнка Армії УНР, життя і творчість якого припали на початок ХХ століття [4].

Кожній людині дорогий той куточок землі, де вона народилася, вперше поглянула на світ, зробила свій перший крок. Людину завжди, де б вона не знаходилася, вабить до себе маленька батьківщина своєю красою, людьми, небом, сонцем, яке тут світить по-особливому, садком з його неповторним мелодійним шумом.

Немає людини, яку б не зачаровувало пишне цвітіння садів навесні. Красунями виглядають плодові дерева покриті білою піною квіту, ніби вельоном наречені, що йдуть до шлюбу. Ця краса природи притаманна доброму, щирому серцю, завжди веселих, говірких, працьовитих українців.

І спадає на думку вірш Тараса Шевченка:

Садок вишневий коло хати
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,

А матері вечерять ждуть, що вважається перлиною української та світової ліричної поезії (Додаток Д, рис. Д.1) [5].

Як і колись, сьогодні своїм квітом милують нас вишневі сади, наповнюючи приємним ароматом весняне повітря. Ніжними рожевими квітами кожного року квітнуть дерева японської вишні – сакури і в сквері імені Т. Шевченка в місті Хмельницький, які ростуть при вході в парк. Дев'ятнадцять дерев сакури були висаджені на його території. Ця подія відбулася за участі другого секретаря політичного відділу Посольства Японії в Україні.

Але й найбільш шанують цвітіння сакури в Японії. Сакурою в Японії називають декоративне дерево вишні та його квіти (Додаток Д, рис. Д.2). В Японії зустрічається більше 305 видів сакури, яка квітне з 27 березня до середини квітня всіма відтінками рожевого і білого кольору. Сорт сакури. Somei Yoshino цвіте білими квітами, пелюстки яких забарвлені у блідо-рожевий колір у самого стебла.

Японська сакура це відомий символ Японії та японської культури. «Хаара», на японській весна, час цвітіння японської сакури, з якою пов'язаний один з найкрасивіших свят Країни Вранішнього Сонця. Сакура японська назва декоративного дерева, що відноситься до виду Вишні малопільчатої, а також його суцвіть і здавна шанована японцями.

27 березня, починаючи з 4-го року Хейсей (1992) громадською організацією «Об'єднання Японської Сакури» уведено Свято Цвітіння Сакури, або Ханами. Ханами (hanami) це давня японська традиція милування квітами, один з найпопулярніших весняних свят (від слів «хана» квітка і «ми» дивитися),

що дослівно означає розглядання квітів. У святі цвітіння беруть участь і їх кісточкові родичі, сама ж сакура не дає плодів, хоча відноситься до сорту вишневих дерев.

Цвітіння сакури вважається японською національною подією. Рожевий колір в Японії, а також і в Кореї, і в Китаї це символ свята весни, пробудження природи, початку життя. Крім того, японська сакура традиційний символ жіночої молодості та краси. Зображення квітки сливи пятилистных. Він символізує п'ять головних побажань удачу, благополуччя, довголіття, радість і мир.

Японська сакура розквітає навесні, квіти мають забарвлення від яскраво-рожевого до білого. У цю пору розлога крона східній красуні повністю покривається рожевою піною густих махрових квіток. Здалеку квітучі вишні виглядають немов хмари, поблизу ж можна насолодитися красою окремо взятого квітки.

Сакура для Японії символ краси, юності і швидкоплинності життя. Милуючись дивовижною красою цвітіння сакури, японці думають про тлінність життя і непостійність буття. Дуже скоро опадуть пелюстки прекрасних квітів сакури і вітер підхопить і понесе їх невідомо куди.

В японській поезії сакура асоціюється з юністю і першим коханням, які швидко минають. Відцвітає сакура, в'яне свіжість і ніжна, зворушлива краса квітів, так само швидко проходить і краса юності, так само швидкоплинно проходить і життя людини. Сумний світ! Навіть коли розквітають вишні ... Навіть тоді ... (Кобаясі Ісса).

В країні висхідного сонця цвітіння сакури національне свято. Милування сакурою (ханами) в Японії носить масовий характер: щорічно метеорологи і вся громадськість відстежують так званий sakura zensen – фронт цвітіння сакури. Синоптики і біологи складають прогнози термінів цвітіння для різних сортів сакури, який починається з півдня і до півночі Японії. По телебаченню у

щоденних новинах повідомляють, де почалося цвітіння сакури, туди і їдуть туристи. Бажаючи продовжити свято сакури на місяць, що квітне, японці рушають за цвітінням вишні від міста до міста з півдня на північ країни. У телевізійних новинах і газетних статтях повідомляються про етапи цвітіння сакури і найкращі місця, де можна спостерігати за її цвітінням.

«Тривога бере! Де, на якій вершині навколишніх гір квіти довгоочікуваних вишень першими зацвітуть?» (Сайга).

Свято присвячене милуванню квітами сакури називається в Японії «Ханамі». Хана японською – квітка, але в слово «хана» японці вкладають поняття: «розквіт», «найкраща пора життя», «гордість». Слово «хана» входить в багатоскладні слова «ханамуко» – наречений, «ханайоме» – наречена, «ханабанасій» блискучий, «ханагата» – театральна зірка.

Японська традиція свята Ханамі сягає в далеке минуле. Перша згадка про свято милування сакурою в палаці імператора відноситься до III століття. Японська аристократія, милуючись квітучою вишнею, насолоджувалася музикою, складанням віршів, легкими напоями, салонними іграми. Сидячи під сакурою поети складали вірші відомі, як «ренга».

Тому, хто добре любить вино, Знесу я в подарунок гілку.

У ті давні часи сакура була символом урожаю, а її цвітіння повідомляло про початок польових робіт з посадки рису. Для селян цвітіння сакури означало початок нового року, нового сільськогосподарського циклу. Вони вважали, що пишне цвітіння сакури, передує колосінню рису та інших злаків, не настільки важливих для Японії й обіцяє багатий урожай. Насправді цвітіння сакури дає сигнал селянам лише про те, що земля досить прогрілася, і можна починати висаджувати рис.

Піклуючись про майбутній урожай, японські селяни робили підношення квітучої сакури. Улюблене народне свято милування квітучою сакурою збігається з приходом нового року в Японії.

З нетерпінням чекала приходу весни сакура, яка радіє ласкавому сонячному світлу і вражає погляди перехожих пишністю цвітіння. Недовго триватиме цвітіння сакури, тож не можна втратити цю прекрасну мить, слід насолодитися красою її буйного цвітіння.

За стародавнім народним повір'ям, кожна квітка сакури розповідає, про долю дитини. В Японії існує сумна легенда, що розповідає про те, як старшина села Сакура, привів своїх дітей до правителя Сегуну, щоб показати їх побиті спини, зі слідами від побоїв бамбуковою палицею, завданих слугами жорстокого князя Хотта. Правитель Сьогун покарав князя Хота, але князь затаїв злість на скаржника і замислив йому помститися. Князь Хота наказав потайки схопити Сакуру та його дітей, прив'язати їх до вишні і запороти палицями до смерті. Легенда розповідає про те, що з тих пір сакура в Японії цвіте рожевим цвітом, забарвленим кров'ю безневинних дітей.

Японці вважають, що душі померлих предків живуть в кольорах сакури. Споглядаючи красу квітучого дерева, вони подумки спілкуються зі своїми предками, просять у них поради і допомоги, говорять з квітучою сакурою і слухають, про що шепоче квітуча гілка при подиху вітру, обсипаючи їх голови дощем з пелюсток квітів сакури.

Цвітіння Сакури завжди надихало і надихає поетів, музикантів, художників, які оспівують красу цвітіння юності і скороминущість життя.

Відомий японський поет Кобаясі Ісса (1763-1827 р.р.) вважається одним з кращих майстрів віршів хокку.

«До чого ж безглузде життя », подумав, зупинившись біля квітучої вишні.

Весна іде, але в нерішучості зволікають пізні вишні.

«Вишні, вишні цвітуть!» – і про ці старі дерева співали колись ...

Чужих між нами немає! Ми всі один одному брати під вишнями в цвіту.

Дивно це – як ні в чому не бувало жити під квітучою вишнею.

Сакура є повсюдно відомим символом Японії, А в самій країні вона поширена надзвичайно: її зображення зустрічаються в малюнках, що прикрашають кімоно, посуді та інших предметах побуту.

На честь сакури вже складено безліч пісень і віршів, а в майбутньому буде складено ще стільки ж, якщо не більше. Квіти вишні для японців означають швидкоплинність і крихкість життя: Людина проживає своє життя так само, як падає пелюстка сакури – красиво і дуже швидко. У поезії сакура асоціюється з минулою юністю і любов'ю, а ці теми є вічними, тому і японські поети про сакуру ніколи не забудуть. Тема вишневих пелюсток обігрується і в сучасних музиці та аніме (куди ж в Японії без нього?), крім усього іншого, Сакура це ще й одне з популярних жіночих імен в Японії.

У країні висхідного сонця зустрічається надзвичайно багато видів сакури більш 305 різновидів. Така кількість обумовлена японськими іграми з генетикою і селекцією – багато видів були отримані штучно.

Одним з найулюбленіших видів сакури є Somei Yoshino, чії квіти мають практично чистий білий колір, лише у самого стебла пелюстки забарвлені в блідо-рожевий. Цвіте сакура близько тижня або навіть менше і тільки після цього на деревах з'являється листя тому під час цвітіння всі дерева здаються абсолютно білими від верху до низу. Люблять японці і shidarezakura «плакучу вишню», що цвіте рожевим. Вважається, що найгарніша сакура цвіте в старих столицях Кіото, Нара і Камакура.

Цвітіння починається в січні на Окінаві і досягає Кіото і Токіо до кінця березня початку квітня, а через кілька тижнів фронт доходить і до Хоккайдо. Офіційно вважається, що в Токіо сакура зацвітає з 27 березня по 7 квітня, в Саппоро з 12 березня до 20 квітня, в Кіото з 4 по 16 квітня, в Осаці з 5 по 13 квітня, проте цифри ці приблизні. Якщо перед початком сезону цвітіння стоїть тепла погода, то сакура може зацвісти на один-два тижні раніше, а якщо йому

передують холоди, то перші бутони можуть з'явитися набагато пізніше запланованої дати.

Японці дуже трепетно ставляться до свого символу, тому фестивалі, присвячені милуванню сакурою користуються фантастичною популярністю (в якій, втім, для самих японців немає нічого дивного) – для багатьох, це один з рідкісних шансів розслабитися і відпочити з друзями і рідними. Багато японців переміщуються по країні слідом за квітучою сакурою, щоб всю весну провести, милуючись вишневим цвітом.

Сакура – це не тільки символ Японії, але і колись священне дерево. Квіти сакури вважалися житлом душ предків. «Милування» цвітінням було покликане заспокоїти їх і забезпечити процвітання нащадків. Бо дивитися на квіти це дивитися на предків, згадувати їх і пам'ятати. І тоді вони теж тобі допоможуть. Сакура – символ чистоти, благополуччя, жіночності, життя. Японці вірять, що в дереві жевріє душа. Піклуючись про сакуру, японці вчать поважати старість, традиції своєї родини.

Слово «сакура» перекладається як «вишня». Багато хто думає, що сакура – це японська вишня, але це не зовсім так. Справа в тому, що у неї немає ягід, якими можна було б поласувати. У неї є тільки гарні квіти. Взагалі, якщо і порівнювати сакуру з іншими рослинами, то набагато більше підійде черемха.

Розцвіла черемха під моїм вікном,

Немов сніг укутав гілки сріблом.

Метеорологи Японії випускають щоденні бюлетені зі зведенням про початок цвітіння чагарнику по всій території країни. Стартом свята «ханамі» вважається початок цвітіння сакури в найпівденнішій префектурі – острові Окінава. Тут вишня починає цвісти в січні. Далі місцем паломництва стають центральні райони, де розташований Токіо і давня столиця Японії – Кіото. У Кіото можна пройтися по філософській стежці, яка з'єднує храми Гінка-дзі і Нандзен-дзі. По ній любив гуляти філософ Насіда Кітаро. Уздовж стежки

посаджені сотні деревець сакури. Гуляючи в пору їх цвітіння, можливо, Насіда Кітаро осмислював свої філософські праці.

Під час цвітіння сакури в Японії всі прагнуть туди потрапити, побачити і насолодитися скороминущию весняної краси. Милуватися квітами йдуть великою компанією, яка може складатися як з членів сім'ї, так само і з друзів, родичів, колег по роботі чи навчання. Сотні людей розстеляють на землі, газонах парків килимки, ковдри або циновки і влаштовують веселі пікніки. Зазвичай з собою приносять їжу, саке та інші напої або купують в наметах, розташованих неподалік. Триває це феєричне видовище, звичайно, всього до п'яти днів. І заради цих кількох днів створюються міські сади і всілякі парки, підлаштовуються святкові і вихідні, що б якомога більше людей побачило цю яскраву, надихаючу красу квітучих дерев.

Сакурою часто називають і декоративну сливу дрібнопильчасту. Дерево виростає до 7 метрів у висоту. Більшість видів декоративної сливи не плодоносять, але відсутність плодів у них компенсується розкішним цвітінням.

До рідні японської вишні також відносяться такі плодові культури як персик, абрикос, алича, в тому числі і декоративні форми і сорти, а також мигдаль. Більшість з них малорослі і тому ідеальні для вирощування в садах невеликих розмірів.

Існує безліч культур сакури, зокрема Сомей Йосіно. Сакура, вперше культивована в Епоху Едо і широко поширена по всій Японії з часів Мейдзі. За старих часів чільне місце в культурному плані займали ямадзакура гірська вишня, Яедзакура вишня з подвоєними пелюстками і найвідоміша сакура Йосіно – похідна від ямадзакура. З часів Мейдзі зображення сакури знаходиться на головних уборах учнів і військових, як показник рангу. У наш час використовується на гербах поліції та збройних сил Японії.

Історія традиції милування квітучою сакурою. Згідно зі старовинною японською легендою, звичай ханамі чи милування квітучою сакурою,

продовжує життя до ста років. Традиція ханами виникла в Японії при імператорському дворі. Надалі, період цвітіння сакури став оспівуватись в поемах і музиці. Ця традиція з'явилася в Японії за часів правління династії Танг в VII столітті н.е.. У ті часи тільки японські аристократи проводили свій час під квітучою сакурою, насолоджуючись легкими напоями, музикою та іграми. За часів імператора Сага, знаменитого поета і каліграфа, при дворі в Кіото стали проводити свята милування сакурою, що представляють собою відпочинок під квітучими деревами. Саме у цей період пишуться поеми, що вихваляють прекрасні витончені квіти японської вишні, в яких бачили метафору всього життя: її мінливість, ефемерність і швидкоплинність. Це і було початком ханамі.

Спочатку цей звичай милування сакурою і споглядання її тонкої краси поширювався тільки на еліту та імператорський двір. Незабаром він став популярним серед самураїв, а до початку періоду Едо вже й серед простих людей. У ті часи пишне цвітіння сакури весною, символізувало гарний урожай восени, тож її цвітіння сповіщувало про початок сезону посадки рису. За віруваннями японців, природа була населена духами, тому сакурі робили підношення. Пізніше на ритуалах підношень стали пити sake. У наші дні, плоди, засолені листя і квіти сакури використовуються в харчових цілях.

За часів династії Токугава по всій Японії садили вишневі дерева, для того щоб поширити і зміцнити традицію святкування ханамі. У період феодалізму квітуча сакура стала символом самураїв і коду, відповідно до якого вони вели своє життя. У XIX столітті в епоху реформ Мейдзі вишневі дерева, що стали символом феодалізму, стали вирубувати за наказом імператора, проте традиція милування квітами сакури через деякий час відродилася знову, ставши одним з найулюбленіших свят в Японії. Тоді ж багатовікова традиція милування квітучими садами сакури отримала назву «ханамі». По суті, це загальнонаціональне свято Японії.

Кожен японець задалегідь готується до святкування ханамі, готовий до споглядання квітучої сакури день безперервно, а в садах, де є підсвічування і всю ніч. Щороку в пору цвітіння сакури населення рухається з самих південних районів на північ, намагаючись потрапити у хвилю цвітіння вишневого дерева. У цей час чисельність населення різко збільшується за рахунок іноземних туристів, які приїжджають до Японії з усіх континентів тільки з однією метою – помилуватися квітучою японською сакурою.

Раніше, ніж в Токіо сади починають цвісти на острові Кюсю. Острів знаменитий тим, що на ньому розташований замок, побудований у 1607 році і отримав назву замку «чорного ворона». Вся округа замку засаджена тисячами дерев сакури. У пору їх цвітіння неможливо розглядіти давні стіни замку, які закриває рожева повітряно-пінна маса квіток сакури. Ще одне улюблене місце туристів ландшафтний сад Суйдзен-дзі, який існує з 1632 року. В середині саду знаходиться ставок, оточений 150 деревами сакури різних видів, а в центрі ставка острівець з штучно нанесеним пагорбом, що символізує вулкан Фудзі.

У травні сакура цвіте в північних префектурах острова Хоккайдо, де розташовані знамениті торії – плавучі ритуальні ворота перед входом в храм. У Саппоро розкинувся найвідоміший парк Одори, дизайн ландшафту якого розробив відомий японський архітектор Ісанна Ногучі. За створення цього парку він отримав Гран-прі на архітектурному конкурсі Good Dtsing. Звичайно, оцінити красу і неповторність квітучої сакури, доторкнутися до цього чуда природи можна, тільки побувавши в Японії.

В Японії вважають, що тому, хто не сприймає красу Природи, не можна довіряти ні в чому, оскільки у нього «серце з каменю». З кожним періодом року у японців були пов'язані певні звичаї і обряди. Особливу популярність здобули «ханамі» – милування квітами. Ієрогліфіка (Хана) квітка. Дослівно означає милування квітами. У сприйнятті японців слово «хана» виходить за межі конкретного вузького поняття. Воно позначає кращу пору, гордість, колір чо-

небудь, а також входить в різноманітні складні слова «ханабанасай» (блискучий), «ханагата» (театральна зірка), «Ханайоме» (наречена), «ханамуко» (наречений).

При розмовах про ханами мається на увазі не 1-2 квіточки, а множина квітів одного і того ж виду. Ніякі національні свята не залишають в душі японців такого сильного враження, як чергування «маленьких щорічних чудес» цвітіння слив, сакури, персиків, гліцинії, хризантем.

Історія ханами почалася ще з часів стародавнього Хейан, Коли японська аристократія, вправлялася у витонченості і вишуканості манер, проводила години під квітучими деревами, насолоджуючись легкими напоями, салонними іграми і складанням віршів, що оспівують цю подію.

Починає прекрасне хід квітів розумі (Японська слива, нагадує аличу). Перше ханами відбувається в наприкінці лютого початку березня в префектурі Сідзуока (Атамі, Югавара). Можна спостерігати цвітіння розумі і в інших районах, але відомо саме ханами в Югавара або Одавара (Префектура Канагава). Естафету у розумі приймає фаворит японських квітів сакура (Японська вишня).

У більшості «ханами» асоціюється з тим, як саме вона уособлює для іноземців Японію. До того ж друге значення ієрогліфа «хана» «квіти сакури» і поняття «ханами» до теперішнього часу переважно означає милування сакурою.

Японську сакуру на Заході називають гірською вишнею або дикоростучою черешнею. Квіти її, прекрасні, ніжні, вважаються уособленням людського життя, втіленням краси японських жінок і національним символом Японії. Її можна зустріти в Японії всюди: в гірських районах, по берегах річок, в міських і храмових парках. Свято квітучої сакури один з найдавніших обрядів японців, а «ханами», присвячене сакурі, відбувається найцікавіше, і в цьому заході-фестивалі бере участь близько 90% населення.

Щороку, в кінці березня, коли починає цвісти сакура, японці відправляються в довколишні парки помилуватися на це унікальне явище.

Сьогодні існує близько 16 видів і приблизно 400 сортів цього дерева, найрізноманітнішої форми і розмірів.

По телебаченню вже на початку березня повідомляють терміни цвітіння сакури в кожному окремо взятому районі, а також інформують про кількість дерев в кожному з парків. Одним з найбільш знаменитих парків, де висаджено безліч дерев сакури, цвітіння якої викликає загальне захоплення у місцевих жителів, і самих японців, є парк Уено, Розташований в Токіо.

Японці починають готуватися до цієї події заздалегідь. Службовці фірм планують спеціальний день для спостереження «ханамі», вони йдуть на роботу, але цей день проводять на повітрі в оточенні товаришів по службі, п'ють sake – японську рисову горілку, їдять «обенто» – нехитру їжу в коробочці, рисові колобки – «онігірі», рисові солодоці – «моті», накладанці, смажені шматочки курки. Вони співають під музику «караоке», милуються прекрасними квітами, які від подиху вітру стають справжнім дощем з пелюсток, і прекрасним пейзажами, що їх оточують.

Майстри паркового мистецтва перетворюють всі доступні їм муніципальні ділянки зелені і навіть власні крихітні дворики в справжні живі картини, багата палітра яких постійно змінюється, переходячи за примхою садівника і в залежності від пори року від одного відтінку до іншого. І це теж привід для милування природою, який жоден японець не упустисть. І для подорожі до Японії це – одне з найсприятливіших пір року.

В Осаці сьогодні дощі. Сакура майже вся вже рожевим снігом спустилася з крон дерев на землю, від злив та вітру [6].

2.2 Композиційна характеристика та естетична оцінка виконаного декоративного панно «Вишневий сад»

Добре складеною композицією вважають таку, в якій неможливо ні додати, ні відняти будь-який її елемент, не порушуючи при цьому цілісності, гармонійної узгодженості всіх її елементів. Виріб має мати завершений зовнішній вигляд, що говорить про досконалість його композиційної будови. Тому, створюючи виріб як художній твір, необхідно продумати зв'язок між формою і змістом, призначенням, сферою використання, а також між художнім задумом, конструкцією та окремими структурними елементами [7].

Будь-який твір починається із задуму, ідеї, яка потім втілюється в конкретну форму. Кожний виріб має утилітарне чи декоративне призначення, або ж ці функції поєднуються.

Виконане декоративне панно з деревини «Вишневий сад» до практичної частини дипломного проекту має суто декоративне призначення і відноситься до інтер'єрного декору.

Зауважимо, що у творах декоративно-ужиткового мистецтва існують свої специфічні риси композиційних закономірностей, які створюють певну систему і мають чітку ієрархічну підлеглисть:

- загально-художні композиційні закони (закон цілісності, закон традиції, закон тектоніки);

- композиційні закономірності й засоби виразності, що створюють цілісність внутрішньої структури виробу (композиційний центр, симетрія-асиметрія, статика-динаміка, пропорційність) – відношення елементів композиції один до одного чи до виробу в цілому.

В основу виконаного декоративного панно «Вишневий сад» покладено закон цілісності, тож композиція виглядає завершеною, цілісною, гармонійною

(Додаток Ж). Загальна форма декоративного панно наближена до квадратної з розмірами сторін 700 x 700 мм, в якій взаємозв'язок елементів форми відбувається за рахунок пластичної спряженості, де елементи не пересікаються, кожен має своє місце окремо, однак в загальному сприйнятті тримають форму.

В композиції виконаного декоративного панно немає вираженого композиційного центру, хоча такий центр є у «кроні» кожного з зображених дерев, яких в композиції означеного твору – два. Якщо звернутися до символіки чисел, то виявимо, що двійка – число вічної жіночності, символ матінки Природи. Вона є символом пари: Сонце і Місяць. Гармонія пари дає двійці завжди утримувати рівновагу. Дуже часто під цим символом розуміють чоловіче і жіноче начало або ніч з днем. Часто двійку називають віссю або симетрією, адже це точка парності, також цифру два називають володаркою порядку і рівноваги [8].

Щодо рівноваги, то чіткої симетрії в композиції не має, однак умовну вісь по її центру ми можемо провести. Симетрія, сприймається як прояв порядку, володіє естетичною цінністю, тобто проявляється як щось красиве. Симетрія, досягнута розташуванням двох подібних мотивів по обидві сторони від осі, зображеної чи уявної, дає абсолютну симетрію. Існує також відносна симетрія, яка досягається не зіставленням подібних форм елементів, а рівновагою мас.

Така відносна симетрія присутня і в нашій композиції виконаного декоративного панно. Дрібні елементи, а саме світлі стилізовані гілки розташовані асиметрично і навіть хаотично, вносять в композицію твору певну динаміку, хоча на перший погляд робота сприймається врівноваженою і статичною.

Крім симетрії, в природі також часто спостерігається ритм, наприклад у розташуванні пуп'янків на стеблі, зернят у колосі, різнокольорових плям на пір'ї птахів і шкур звірів, у русі хвиль тощо. Ритм також знайшов своє вираження і в розташуванні елементів композиції нашого твору.

Ритм присутній у чергуванні круглих елементів, що утворюють крони дерев. Вони ритмічно по колу розташовані навколо певного центру, створюючи тим самим чітку ритмічність і повтор подібних між собою елементів. Треба сказати, що повторення надає цінності малозначному елементу; його регулярність може викликати відчуття величі і порядку, спокійної і впевненої сили. Якщо мотив обрано вдало, це дає хороший декоративний ефект вже само по собі. Головний з них повторення. Групу декоративних елементів, що створює орнамент способом їх чергування чи повтору, називають декоративною ланкою.

У декоративному мистецтві виявлення типових рис спрямоване на створення узагальненого декоративного образу з рисами умовності. Перероблення природних мотивів у декоративні вимагає від виконавця уміння узагальнення. Перетворюючи певні об'єкти природи у декоративні мотиви, можна довільно змінювати їх розміри, колір, тональні відношення. Однак, треба пам'ятати, що узагальнення форми може здійснюватися до певних меж, об'єкт стилізації завжди повинен бути упізнаним.

Стилізація – це процес відбору найбільш характерних ознак форми, свідомої відмови від усього другорядного. Для декоративної стилізації характерним є момент абстрагування – уявне відвернення від неістотних, випадкових з точки зору художника ознак з метою загострення уваги на значиміших, таких, що відображають суть об'єкту у деталях. Створюючи певний образ запозичений з природи, майстер не відтворює об'єкт із фотографічною точністю, а за допомогою художніх засобів творчо перетворює його у певний трансформований об'єкт, вдаючись до певних узагальнень.

Мотиви, запозичені художником з навколишнього середовища, змінюються ним набуваючи стилістично виразних форм. Застосувати стилізацію означає надати декоративного характеру реалістичній формі.

Декоративна стилізація – це суть декоративного мистецтва. Можна обрати одну певну ознаку об'єкту і зробити її домінуючою, при цьому форма об'єкту змінюється у бік характерної особливості так, що набуває символічності.

Один і той самий об'єкт можна вивчати і відображувати безліч разів, постійно відкриваючи його нові сторони залежно від поставленого завдання. Один і той же об'єкт може бути трансформований по-різному: близько до природи або як натяк на неї, асоціативно, проте слід уникати дуже натуралістичного трактування або крайнього схематизму. Виділяють чотири види стилізації:

- а) реалістична стилізація;
- б) геометрична стилізація;
- в) абстрактна стилізація;
- г) комбінована.

Композицію декоративного панно «Вишневий сад» можна віднести до абстрактної стилізації. З точки зору культурного розвитку людини, рівня якості творів може бути два види стилізації:

- низького рівня (наївна стилізація) – спрощення форми;
- високого рівня (професійна продумана стилізація).

Важливими засобами композиції також виступають контраст, нюанс або тотожність. Контраст досягається різницею кольору, тону або рельєфу, зіставленням ліній різної форми. Нюанс – це незначне відхилення, легкий перехід від однієї якості до іншої. Тотожність – це повна схожість, одна якість.

В композиції нашого твору контраст присутній між фоном і зображенням, між металом і деревом, між легкістю і масивністю, між круглими елементами і прямими, між світлим (майже білим) вичищеним кольором умовного гілля і темним кольором кори необробленого дерева.

Однак в загальному сприйнятті композиція, а саме елементи, що створюють крони дерев побудовані на нюансних відношеннях як в кольорі, так і в формі подібних (не тотожних) між собою дерев'яних кругляків.

Такий вибір саме цих закономірностей мотивується природним матеріалом дерева, що викликає почуття спокою, затишку, рівноваги.

Декоративності виконаному твору надає як стилізація та абстрагування форми самих дерев, так і текстура дерева зрізаного поперек, що підвищує його естетичне сприйняття. Саме ж дерево в українській культурі має глибокий символічний зміст.

Дерево є одним із най універсальніших символів духовної культури людства, що притаманний міфо-поетичній свідомості різних народів. Воно символізує центральну вісь світу, яка з'єднує Небо й Землю; людину та її шлях до духовних висот; цикли життя, смерті й відродження; Всесвіт та його процеси вічного оновлення; потаємну Мудрість і таємничі закони буття. Дерево – символ розвитку. Його гілки, уособлюють різноманітність, відходять від загального стовбура, що є символом єдності. Дерево також є символом світобудови, де усе поєднано між собою.

В якості естетичної оцінки художнього твору враховується відповідність закону традиції за такими показниками: канонічність; традиційність; новизна (новаторство).

Художній твір (виріб) буде відноситися до *канонічного* у тому разі, коли під час його виконання художник дотримувався певних загальноприйнятих встановлених і затверджених канонів, які не можна порушувати; прикладом канонічних творів є ікони та церковне вбрання. Канонічний (грец.) – незмінний (консервативний), не підлягаючий перегляду, що слугує нормативним зразком.

Традиційним художній твір (виріб) можна вважати тоді, коли дотримано традиційних способів його виготовлення; зберігається культурна традиція певного народу чи етносу в його основних елементах: формі, декорі, символіці,

кольоровій гамі тощо, притаманних лише цьому народові, тому є впізнаним серед інших, стосується творів національної культури, наприклад: гуцульські килими, полтавські рушники, петриківський розпис, геометричне різьблення тощо. Традиція (лат. *traditio* – передача) – це елементи культури, пов’язані з витоками, що передаються від покоління до покоління і зберігаються протягом тривалого часу. Традиції тією чи іншою мірою, в тих чи інших формах присутні у будь-якому суспільстві і практично в усіх сферах культури.

Новизна (новаторство) художнього твору (виробу) визначається у відсутності дотримання канонів чи традицій у його створенні, а також внесення автором нових незвичних прийомів виконання у ту чи іншу традиційну техніку чи вид декоративно ужиткового мистецтва.

Відповідно до закону традиції виконане декоративне панно з деревини «Вишневий сад» ми відносимо до новаторських, так як в роботі не витримано ніяких канонів і ніяких традицій. Ця робота відповідає тенденціям сучасного мистецтва, що тяжіє до умовності та абстрагування, заставляє глядача здивуватися, інколи шокує, спонукає до роздумів і пошуків певних сенсів, що хотів художник сказати цим твором.

2.3 Характеристика матеріалів та калькуляція витрат щодо виконаного декоративного панно з деревини «Вишневий сад»

Для художньої обробки деревини зазвичай їй необхідна деревина. Вона буває різною, для різних художніх робіт. Для різьби можна використовувати підготовлені дошки, які краще підходять для різьблення. Це можуть бути дошки з: липи, берези, дубу, горіха, вільхи, буку, груші, вишні, ясену, тополі, евкаліпту або інша однорідна за структурою волокон деревина. Для складних різьблених візерунків краще використовувати м'яку породу деревини, а для великих скульптур підходять тверді породи. Для цього заздалегідь заготовляють колоди дерев.

Деревина з давніх часів була улюбленим і цінним матеріалом. Вона міцна й пружна, має невелику питому вагу. Декоративне звучання текстури деревини посилюють та надійно захищають дерев'яні вироби барвники, оліфа й лаки. Глибоке розуміння й знання властивостей деревини та інших матеріалів в усі часи залишалися незмінною основою народного декоративно-ужиткового мистецтва.

За твердістю породи дерева різняться на м'які (липа, осика, вільха, горіх, черешня) і тверді (клен, дуб, бук, в'яз, тис, акація, явір, груша, слива, яблуня). Твердість деревини залежить також від її вологості та напрямку зрізу: найбільшу твердість має торцевий зріз, найменшу радіальний. На декоративні якості деревини впливають колір, фактура і текстура. Кожне дерево має свої особливості.

Від вибору відповідної деревини залежить результат роботи майстра. Щоб виконати якісну роботу слід користуватися правильно висушеною сировиною. Для початківців рекомендується м'яка деревина, така як липа (при поліруванні складно досягти глянсової поверхні), сірий горіх (найлегше вирізати), сосна

(дуже зерниста, багато твердих вузлів). Середня складність для вирізування – деревина червоного дерева. Дуже тверда структура у: дуба, цукрового клена, волоського горіха, а також вишні, на яку звернемо увагу більш докладніше нижче [9].

До художніх якостей деревини відноситься її колір. Колір деревини вказує на спектральний склад світлового потоку, відбитого деревиною. Він залежить від породи, умов росту, віку дерева. Породи дерев, які зростали у помірному кліматі України мають переважно бліде забарвлення. Південні і тропічні породи деревини наділені яскравим кольором: жовтим, червоним, вишневим, коричневим тощо. Інтенсивність забарвлення деревини зростає з віком дерева.

Фактура деревини це характер малюнку волокон серцевинних променів. Текстура різних порід дерева дуже різноманітна: у липи і вільхи майже непомітна, а в горіха і сосни чітко виражена.

Добираючи деревину для художніх робіт, майстри з найдавніших часів строго враховували не тільки фізичні (твердість, розколюваність, гнучкість), декоративні (колір, текстура, фактура) якості, а й смакові властивості (дух) деревини. Дух має кожна порода. Ароматичними є переважно ефірні масла, смоли і дубильні речовини – таніди. Особливо сильно пахне свіже зрубана деревина. З часом, при висиханні, її запах послаблюється, а при нагріванні знову посилюється.

Деревина звукопровідна. Тому її використовують для виготовлення дерев'яних, струнних і смичкових інструментів. До резонансної деревини належить бук і ялина. Бук, придатний для виготовлення музичних інструментів, повинен рости на кам'янистих гірських ґрунтах, на висоті понад 800 м над рівнем моря, віком більше 130 років.

Наявність різноманітних фізичних, декоративних, смакових та інших якостей деревини дає змогу поділити породи на такі, що найбільш придатні для:

- бондарства (верба, сосна, ялина, липа, дуб);

- токарства (осика, вільха, тополя, береза, груша);
- столярства (сосна, ялина, тис, дуб, горіх, шовковиця);
- різьбярства (липа, осика, явір, вільха, клен, груша, яблуня).

Народні майстри використовували також деревину сливи, кедра, тиса, користувалися й привозною сировиною: кипарис, червоне дерево (махагонь), лимонне дерево, палісандр тощо. З неї виготовляли невеликі коробочки, порохівниці, табакерки, пенали, хрестики, іконки тощо [10]. Особливу увагу ми звертаємо на деревину вишні, з якої виготовлялася практична частина дипломного проєкту, та й тема твору звучить як «Вишневий сад».

Звичайна на перший погляд вишня, яку можна зустріти практично в кожному саду, в деревообробній промисловості відноситься до цінних порід. Це обумовлено її естетичними якостями, а також відносно невеликою кількістю: адже цю культуру не висаджують в промислових масштабах для подібних цілей.

Вишня вирощується людиною вже більше 10 тисяч років. Сьогодні вона поширена в Центральній Європі, північно-африканських країнах і Північній Америці. Вперше її почали використовувати для облаштування житлових приміщень ще у Давньому Римі, пізніше вона стала популярною в Київській Русі. На сьогодні існує 150 видів сімейства вишневих, які поділяються на кущові і деревоподібні. Саме друга група і використовується в деревообробній промисловості.

Найпопулярнішими сортами для цих цілей стали: вишня звичайна; американська або чорна; патагонський; бразильська. Відмінності між різновидами незначні і полягають у відтінках, структури деревини, тому часто малопомітні для неспеціалістів. Сьогодні вишня становить майже 4% від усіх видів деревини, використовуваних в промисловості.

До опису вишневої деревини можна віднести наступні характеристики:

- ядро червоного кольору, яке в залежності від виду і віку дерева може в розрізі мати відтінок від жовтуватого до коричневого. Йому властиво темніти в міру дорослішання;

- вузьку жовто-білу заболонь;
- чітко помітні річні кільця, завдяки яким деревина володіє оригінальним візерунком;
- рівномірною, волокнистою структурою матеріалу.

Що стосується вишні як сировини для обробки, то їй властиві:

- щільність – близько 600 кг / куб. м;
- незначне набухання;
- значна еластичність;
- однорідність, завдяки якій матеріал простий в обробці;
- атласна, гладка структура;
- показник жорсткості низький;
- середнього рівня міцність і стійкість.

Фахівці в художній обробці деревини цінують цю породу за ряд переваг:

- легкість в обробці;
- матеріал відмінно клеїться;
- прекрасно піддається поліруванню;
- сохне швидко, зберігаючи стабільні розміри після усущки.

Однак головною перевагою цієї деревини називають красиву текстуру, яка здатна прикрасити – будь-який оселю, додавши їй тепла і затишку.

У деревини є і мінуси:

- схильність бактеріального впливу, через що її використовують лише у внутрішній обробці;
- необхідність спеціальної обробки, інакше матеріал може загнити;
- дорослі дерева часто можуть виявитися з аномаліями (врослою корою, розшаруваннями тощо).

На відміну більшості плодових дерев практика сушіння вишневої деревини дається легше від інших. В сучасних промислових умовах сушать деревину вакуумним способом. Виглядає вона наступним чином:

1. Для початку свіжу деревину залишають на 10 днів на відкритому повітрі.
2. Після вона віддається на пропарювання, завдяки чому деревиною набувається привабливий золотисто-червоний відтінок.
3. Далі деревину сушать при $+40^{\circ}\text{C}$, поступово піднімаючи температуру до $+70^{\circ}\text{C}$.
4. В середньому сушіння дошки товщиною до 3-3,5 см займе до одного місяця, однак для якісного оброблення варто не забувати охолоджувати періодично камеру для усунення в ній надмірної вологості.

Вишня набула популярності завдяки неповторності кольору і глянсовій поверхні. Вона не володіє міцністю дуба або бука. Однак вишневий шпон регулярно застосовують для облицювання виробів з інших порід для додавання ошатності кольору. Красива глянцева поверхня з оригінальною внутрішньою структурою і простота в обробці роблять вишню популярним матеріалом вже протягом багатьох століть.

Слід зауважити, що з огляду на ціну деревини, вироби з неї часто відносять до ексклюзивних, тому для їх придбання доведеться значно витратитися. До слова, американські колоністи з вишневою кори робили ліки від бронхіту [11].

Отже, основним матеріалом для виконання декоративного панно дипломного проєкту була обрана деревина вишні, яка різалась на круглі колодки і бруски різного діаметру (Додаток Е).

Для складання композиції використовувалися й інші матеріали, а саме: металева сітка, дерев'яна рама та допоміжні матеріали. Вартість усіх

використаних в процесі виготовлення декоративного панно матеріалів показана в таблиці 2.3.1.

Таблиця 2.3.1 – Калькуляція витрат для виготовлення декоративного панно

Назва матеріалу	Ціна за одиницю (грн)	Витрати матеріалів	Усього (грн)
Дерев'яна рама	200.00	2 шт.	200
Клейова основа	70.00	1 шт.	70
Металева сітка	100.00	1 метр	100
Бруски з деревини вишні	10.00	3 шт.	10
Балончик лаку	130.00	1 шт.	130
Разом:			510

Вартість матеріалів на виготовлення практичної частини дипломного проекту – декоративного панно «Вишневий сад» склала 510 грн. Складність виконання і майстерність роботи оцінюється автором у 1 000 грн., тож разом сума становить 1 510 грн. – округлимо до цілого числа.

Таким чином, вартість роботи, в загальному, складатиме 1 500 грн.

2.4 Технологічна послідовність виконання декоративного панно з деревини «Вишневий сад»

Для виконання композиції декоративного панно в обраній техніці потрібно зробити певні кроки у правильній послідовності. Як правило, визначаються послідовні дії та основні технологічні етапи:

- а) розробити ескіз майбутнього твору;
- б) підготувати матеріали для виготовлення роботи ;
- в) зробити рамку для роботи «Вишневий сад» ;
- г) нарізати деревину вишні на бруски;
- д) вирізати металеву сітку;
- е) прикріпити у визначеній послідовності;
- е) оформити роботу.

Ці всі етапи представлено в таблиці послідовності 2.4.1.

Таблиця 2.4.1 – Послідовність виконання роботи в матеріалі

Матеріали та інструменти	Час на виконання твору
<p>Матеріали</p> <p>Деревина вишні, рама, металева сітка, бруски, лак</p> <p>Інструменти</p> <p>Шліфувальна машинка, циркулярна пила, фуганок, пістолет і скоби, стрічкові пилки, клей.</p>	14 днів

Детальна технологія виконання твору представлена нижче :

Продовження таблиці 2.4.1

Операція	Зображення послідовності виконання роботи в матеріалі	Технологічні умови виконання операції
1	2	3
1		<p>Початок технологічного процесу декоративного панно.</p> <p>Нарізаємо гілки вишневого дерева на круглі бруски</p>
2		<p>Виготовляємо раму, склеюємо кути, закріплюємо їх степлером</p>
3		<p>Обираємо металеву сітку, після чого вирізаємо її за розмірами рами</p> <p>Фіксуємо металеву сітку на рамі та з'єднуємо її за допомогою степлера</p>

Кінець таблиці 2.4.1

1	2	3
		<p>Нарізані круглі бруски різних розмірів викладаємо на підготовлену основу, яка присутня в композиції у вигляді металевої сітки. Розкладені кругляки кріпимо до основи зі зворотньої сторони степлером</p>
		<p>Добавляємо до роботи маленькі прямокутні брусочки у вигляді стовбурів</p>
		<p>Коли всі деталі розкладені і зафіксовані, усі дерев'яні деталі покриваються лаком. Після висихання лаку – робота готова.</p>

ВИСНОВКИ

Декоративне мистецтво продовжує розвиватися, виникають новітні підходи до створення художніх творів з деревини. У наш час, коли відроджується інтерес до традиційних видів художньої обробки деревини паралельно йдуть пошуки нового, незвичного, оригінального.

Сучасне мистецтво визначається мінімалізмом і підвищеною стилізацією форм, що співвідноситься зі стрімкими темпами нинішнього життя. Його переваги у простоті та інколи навіть у певній наївності, що приховує психологічну напругу нестійкого балансу в природі та суспільстві.

Новітні підходи сучасного мистецтва й, зокрема в художній обробці деревини, не вимагають складного обладнання та великої кількості інструментів. Цінується креативність. Оригінальність думки. Незначний час на виконання.

Такий підхід дає змогу виконувати композиції мінімальної складності – від простих зображень до складних композицій. Суттєва особливість полягає в тому, що можна порушувати правила, експериментувати з матеріалами та їх поєднаннями, навіть при усталеній думці, що вони не є поєднаними. Вочевидь, такі прийоми в художній обробці деревини можна застосовувати у тих випадках, коли різьблення неможливе або не бажане.

Таким чином, під час виконання дипломного проекту було досліджено історію виникнення та розвиток художньої обробки матеріалів, визначено її художньо-технологічні особливості, обґрунтовано ідею та художньо-образний зміст теми художнього твору обраного до виконання.

На основі виконаного декоративного панно з деревини було охарактеризовано його композиційні та художні особливості, описані матеріали,

що були використані під час створення композиції, представлено технологічну послідовність обраного до виконання художнього твору.

Зроблено висновки щодо використання сучасних підходів у створенні декоративних творів з деревини, збереження традиційних та внесення новітніх прийомів.

Отже, завдання поставлені на початку виконання дипломного проєкту були виконані, а саме:

- досліджено історію розвитку художньої обробки деревини;
- розкрито художньо-технологічні особливості виконання творів з деревини;
- обґрунтовано ідею художнього твору обраного до виконання та його художньо-образне відтворення;
- на основі попереднього дослідження та ідеї щодо її втілення, виконано практичну частину проєкту – декоративне панно і представлено його на постері;
- охарактеризовано композиційні особливості виконаного декоративного панно та визначено його матеріалознавчі аспекти;
- описано технологічну послідовність виконання декоративного панно;
- зроблено висновки щодо отриманого результату.

Таким чином на основі дослідженого теоретичного матеріалу виконано декоративне панно з деревини «Вишневий сад» – твір, що відповідає тенденціям сучасного декоративного мистецтва.

Тому, за результатом виконаної роботи можна стверджувати, що завдання поставлені на початку дипломного проєкту виконані у повному обсязі, а мета досягнута.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Художня обробка деревини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Художня_обробка_деревини (дата звернення 23.04.2023)
2. Художня обробка деревини: інструменти, приладдя, матеріали, техніки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/11265/3>. (дата звернення 23.04.2023)
3. Різьблення по дереву [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hobitera.com/c-rizjblennja-po-derevu> (дата звернення 23.04.2023)
4. Копиленко О. Сади цвітуть [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tales.org.ua/sady-tsvitut/> (дата звернення 25.04.2023)
5. Тарас Шевченко «Садок вишневий коло хати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/literature/sh/78476/> (дата звернення 25.04.2023)
6. Рожева сакура. Сакура – не просто японська вишня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kinopultik.ru/uk/pink-sakura-sakura-is-not-just-japanese-cherry.html> (дата звернення 25.04.2023)
7. Дипломний проєкт : методичні вказівки щодо його виконання для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» / уклад.: Л. А. Корницька. Хмельницький, 2021. 32 с.
8. Значення цифри 2 в нумерології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vse-cikave.com.ua/znachennya-cifri-2-v-numerolog-mag-zhittya-lyudini-zadatoyu-narodzhennya/> (дата звернення 20.05.2023)
9. Художнє різьблення та розпис на дереві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mebelart.kiev.ua/uk/carving> (дата звернення 25.05.2023) (дата звернення 20.05.2023)

10. Художня обробка деревини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bookster.com.ua/hudozhnya-obrobka-dereva/> (дата звернення 25.05.2023)

11. Деревина вишні: властивості і застосування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://diapason.com.ua/derevina-vishni-vlastivosti-i-zastosuvannja-shho/> (дата звернення 25.05.2023)

ДОДАТОК А

Традиційні вироби художньої обробки деревини

Рисунок А.1 – Будівництво морського човна-довбанки. Плaska форма дна досягається шляхом нагрівання і подальшого згинання бортів

*а**б**в*

Рисунок А.2 – Ужиткові речі традиційного народного мистецтва

ДОДАТОК Б

Стилістика виробів річківських майстрів Гуцульщини

Рисунок Б.1 – Дерев'яний гуцульський кошик-корзина, інкрустований бісером, деревом і перламутром

Рисунок Б.2 – Скринька. Національний музей народного мистецтва

ДОДАТОК В

Формотворчі техніки художньої обробки деревини

Рисунок В.1 – Нецьки виготовлені технікою видовбування

Рисунок В.2 – Техніка вирізування

Рисунок В.3 – Техніка виточування

ДОДАТОК Г

Види різьби

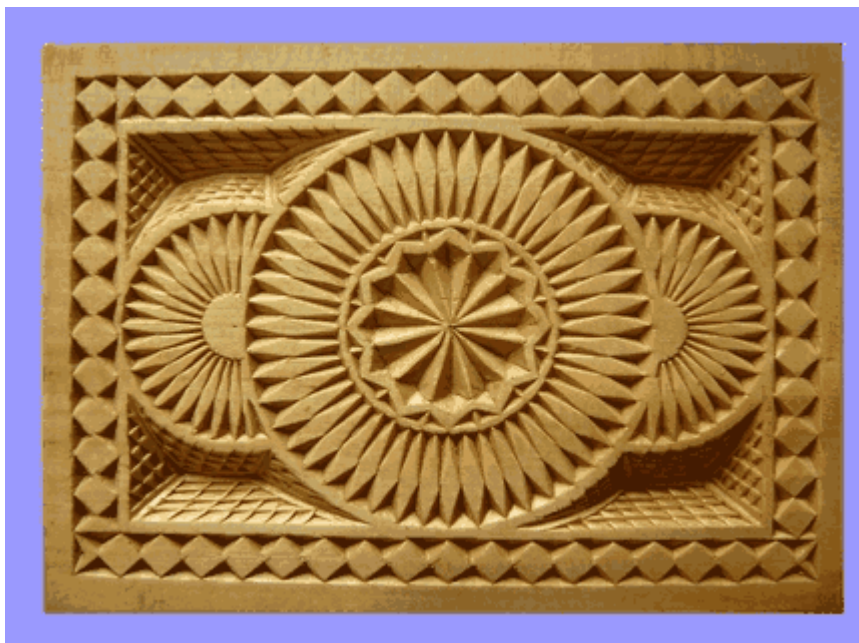

Рисунок Г.1 – Тригранно-виїмкове різьблення

Рисунок Г.2 – Скобчаста різьба по дереву

Продовження ДОДАТКУ Г

Види різьби

Рисунок Г.3 – Контурна різьба по дереву

Рисунок Г.4 – Плоско-рельєфна різьба по дереву

Продовження ДОДАТКУ Г

Види різьби

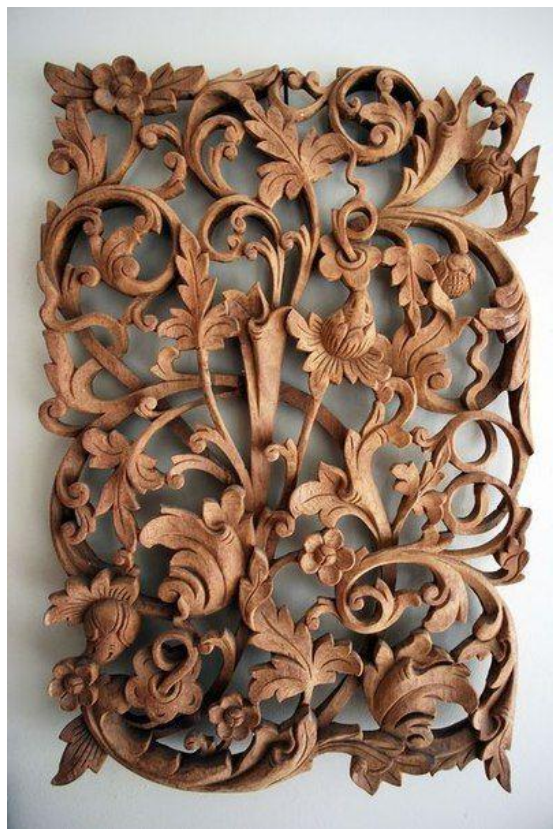

Рисунок Г.5 – Ажурна різьба по дереву

Рисунок Г.6 – Прорізна різьба по дереву

Продовження ДОДАТКУ Г
Види різьби

Рисунок Г.7 – Накладна різьба по дереву

Рисунок Г.8 – Скульптурна різьба по дереву

Рисунок Г.9 – Інтер'єрний декор з деревини

ДОДАТОК Д

Цвітіння вишневих садів у творчості і в природі

Рисунок Д.1 – Садок вишневий коло хати

Рисунок Д.2 – Цвітіння сакури (дикої вишні) в Японії

ДОДАТОК Е

Заготовлений матеріал для виконання декоративного панно

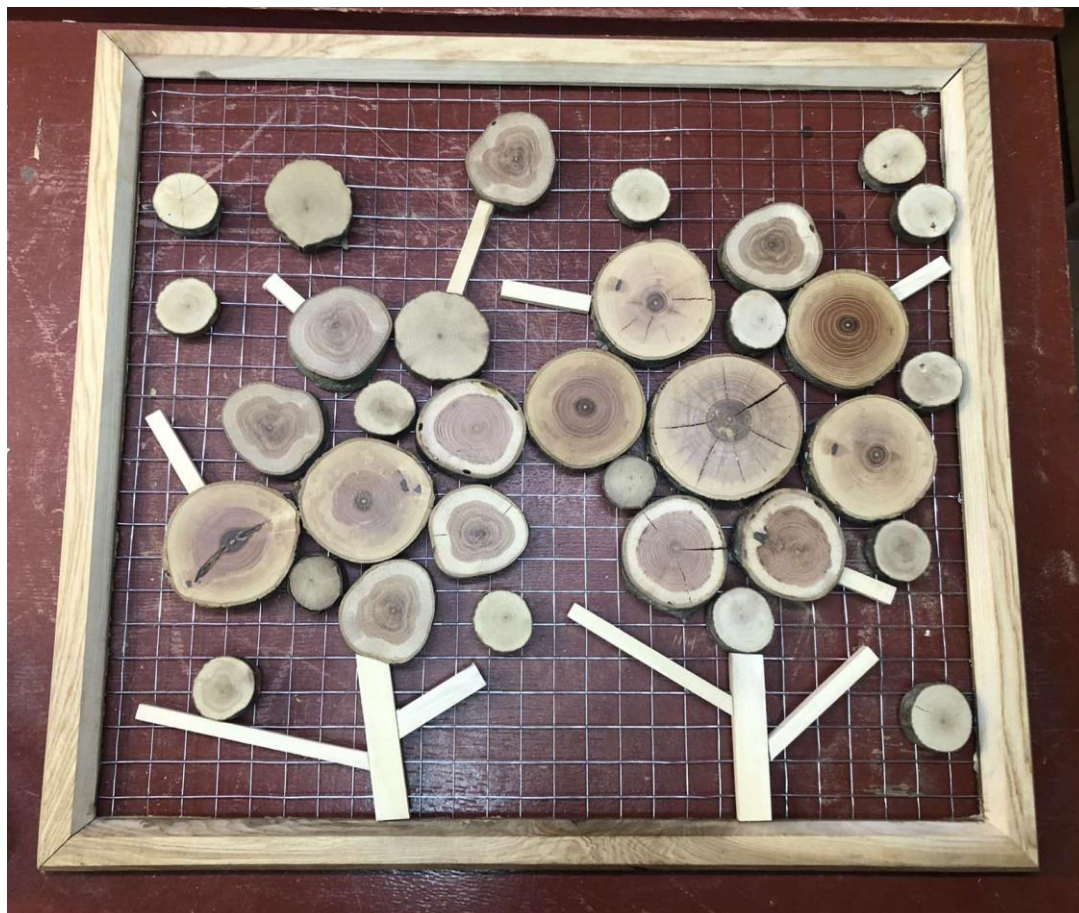
Рисунок Е.1 – Колоди деревини вишні

Рисунок Е.2 – Колоди порізані на бруски для складання композиції
декоративного панно

ДОДАТОК Ж

Декоративне панно з деревини «Вишневий сад»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ.....	8
1.1 Історія розвитку художньої обробки деревини	8
1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів з деревини....	15
2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО-МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО ПАННО «ВИШНЕВИЙ САД»	
2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми «Вишневий сад».....	21
2.2 Композиційна характеристика та естетична оцінка виконаного декоративного панно «Вишневий сад».....	33
2.3 Характеристика матеріалів та калькуляція витрат щодо виконаного декоративного панно з деревини «Вишневий сад»	39
2.4 Технологічна послідовність виконання декоративного панно з деревини «Вишневий сад»	45
ВИСНОВКИ.....	48
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	50
ДОДАТОК А Традиційні вироби художньої обробки деревини.....	52
ДОДАТОК Б Стилїстика виробів річківських майстрів Гуцульщини	53
ДОДАТОК В Формотворчі техніки художньої обробки деревини	54
ДОДАТОК Г Види різьби	55
ДОДАТОК Д Цвітіння вишневих садів у творчості і в природі.....	57
ДОДАТОК Е Заготовлений матеріал для виконання декоративного панно ..	60
ДОДАТОК Ж Декоративне панно з деревини «Вишневий сад»	61

ВСТУП

Декоративне мистецтво – це один із видів художньої діяльності, твори якого поєднують естетичні та практичні якості. Основне завдання декоративного мистецтва – зробити естетичним предметне середовище людини.

Завдяки декоративності досягається краса творів мистецтва. Декоративність є єдиною можливим засобом вираження змісту та художньої образності. Художня обробка деревини різниться техніками виконання (бондарство, різьблення, видовбування, виточування тощо) різного роду ужиткових і декоративних речей. Для виконання різних художніх творів використовують й різну деревину (дуб, осика, сосна, липа, деревина плодкових дерев тощо).

В сучасному сьгоднішньому світі декоративне мистецтво розглядається як важлива художня цінність, що виконує численні функції – пізнавальну, комунікаційну, естетичну тощо. Декоративне мистецтво збагачується новими технологічними і композиційними аспектами, набуває нових філософських значень, незвичної естетичної візуалізації, зростає його змістовна краса та визначається його художньо-культурна цінність.

Кожен з видів творчості унікальний як за специфікою матеріалів так технологічними процесами, що визначаються художньо-композиційними закономірностями.

Можна стверджувати, що українська земля багата і природою, і талантами. Її казкова природа з мальовничими пейзажами є першоджерелом натхнення багатьох поколінь художників, поетів, музикантів, народних митців, які пронесли через віки мистецтво бачити прекрасне і трансформувати переосмислюючи його у власні мистецькі твори, що привертати увагу високою майстерністю.

Художня обробка деревини – найдавніший вид декоративно-ужиткового мистецтва, виготовлення оригінальних творів різноманітного функціонального та декоративного призначення з деревини.

Об'єкт дипломного проекту: художня обробка деревини.

Предмет дипломного проекту: художня обробка деревини та її місце в сучасному декоративному мистецтві.

Мета дипломного проекту полягає у розкритті можливостей художньої обробки деревини в її історичному та художньо-технологічному аспектах на прикладі сучасного підходу до інтер'єрного декору з деревини.

Виходячи з мети та теми дипломної роботи, були сформульовані такі завдання, як:

- дослідити історію розвитку художньої обробки деревини;
- розкрити художньо-технологічні особливості виконання творів з деревини;
- обґрунтувати ідею художнього твору обраного до виконання та його художньо-образне відтворення;
- на основі попереднього дослідження та ідеї щодо її втілення, виконати практичну частину проєкту (декоративне панно) і презентувати її на постері;
- охарактеризувати композиційні особливості виконаного декоративного панно, визначити його матеріалознавчі аспекти;
- описати технологічну послідовність виконання декоративного панно.

1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ

1.1 Історія розвитку художньої обробки деревини

Загалом художня обробка деревини була вже добре розвинена за часів Київської Русі. Відомо, що вже у I тис. н.е. широко використовувалося в будівництві міст і сіл, князівських палаців і фортець. Серед ремісничих професій існували теслярі, ложкарі, бондарі, різьбярі та ін. Техніка обробки деревини була доволі різноманітна: видовбування, вирізування, розпис, випалювання тощо. Одна з найдавніших технік видовбування використовувалася для виготовлення побутових речей: посуду, човнів (Додаток А, рис. А.1).

Художні твори з деревини посідають належне місце в колекції Національного музею українського народного декоративного мистецтва. Нині збірка налічує близько п'яти тисяч творів XVI-XX ст. Колекція дає можливість визначити національну самобутність художнього різьблення в усій різноманітності локальних особливостей, розкрити розмаїття асортименту виробів, які відрізняються між собою за призначенням, формою та оздобленням.

Найбільшими групами музейних предметів є твори центральної частини України Київщини, Полтавщини, Чернігівщини; західної Івано-Франківщини, Львівщини; північно-західної Житомирщини.

В Україні існувало багато видів художнього різьблення площинне, рельєфне, кругле, наскрізне, але в кожному регіоні воно мало свою специфіку.

У площинному різьбленні, що має більш давнє походження, переважають геометричні елементи розета, ромб, коло, хрест тощо. Фіто-, зоо, антропоморфні образи вирішували частіше в техніці рельєфної та круглої різьби.

Раритетними пам'ятками колекції є різьблений хрест 1576 р. з с. Іваничі Володимир-Волинського пов. Волинської губ., скульптура Архангела Михаїла, колонки від іконостасів, свічники, хрести, ікона св. Пантелеймона та цехова скринька XVIII ст.

У музеї зберігається цінна збірка хрестів XVIII-XIX ст. На деяких із них вирізьблено дату виготовлення і прізвище автора. Так, наприклад, один з них виконав майстер Федор Георгієв у 1720 р.

Окрасою колекції є твори, виготовлені в західних регіонах України, зокрема на Гуцульщині, які датуються другою половиною XIX-XX ст. Гуцульські майстри виробили власний художній стиль: площинну «суху» або «чисту» різьбу, яку іноді поєднували з іншою технікою, наприклад інкрустацією кісткою, перламутром, бісером, металом. Для прикрашання предметів використовували також контурне різьблення «ритування». Прикладом може бути оздоблення гуцульських скринь.

Найвагоміший внесок у розвиток різьбярства Гуцульщини в другій половині XIX ст. зробив Юрій Шкрібляк майстер із с. Яворів (нині Івано-Франківська обл.). Його творчість стала взірцем для наступних поколінь синів і онуків майстра. У музейній збірці найбільш повно представлені твори Василя та Миколи Шкрібляків, Юрія та Семена Корпанюків, а також твори Дмитра Шкрібляка.

Новим явищем у мистецтві гуцульського різьблення XX ст. стали твори, виготовлені такими провідними косівськими майстрами, як Володимир Гуз, Василь Кабин, Іван Балагурак і Дмитро Тонюк, Микола Кіщук родом із с. Річка.

На Гуцульщині виготовляли бондарські вироби зі смолистих порід дерев, які орнаментували випалюванням. Найкращим автором таких виробів визнано Івана Грималюка із с. Річка Івано-Франківської обл.

Оригінальним є лемківське різьблення рослинного характеру. Ажурно-рельєфним орнаментом, що складався з листя, квітів, плодів, декорували тарелі, хлібниці тощо. Але переважає у збірці дерев'яна скульптура малих форм. Головними сюжетами пластичних композицій є анімалістичні образи та зображення на побутові й етнографічні теми. Серед авторів таких робіт слід згадати найвідоміших: Павла та Василя Одрехівських, Андрія і Степана Орисиків, Антіна Фігеля, Івана та Степана Кищаків, Андрія Сухорського, Юрія та Мирона Амбіцьких, Михайла Стецяка та інших.

Треба відзначити талант скульптора, народного художника України Василя Свиди з Ужгорода. Особливо яскраво його фантазія і неперевершена майстерність розкрилися в багатофігурних композиціях на теми з життя гуцулів.

На Поліссі існувала традиція прикрашати вироби з дерева не тільки різьбленням, а й інкрустацією соломкою. Зберіг і розвинув традицію цього мистецтва народний художник України Олександр Саєнко родом із Борзни Чернігівської обл.

На Лівобережній Україні, тобто на Київщині, Чернігівщині, Полтавщині, поширилася плоска тригранно виїмчаста різьба. Зразки виробів XIX-XX ст. саме з таким різьбленням у великій кількості представлено в збірці музею.

Розмаїття декору з зображеннями церков і Голгофського хреста в оточенні геометричного орнаменту вирізняють божниці, що слугували поличками для хатніх ікон.

Пластичністю форм, гармонійно підкреслених різьбленим декором, позначений дерев'яний посуд: сільнички, корячки, миски, ложки тощо, який мав не тільки ужиткове призначення, а й обрядове.

Особливий інтерес у збірці музею викликають пряничні форми для медяників із заглибленим у деревину різьбленим орнаментом, за допомогою яких робився відбиток у тісті.

Прагнення різьбярів зробити вироби потрібними та зручними в користуванні, а також естетично привабливими демонструють майстри у знаряддях праці (рублі, прачі), деталях транспортних засобів (ярма, дуги, люшні, насадита задки до саней і возів), ужиткових і декоративних речах (Додаток А, рис. А.2).

Наприкінці XIX ст. і до 40-х років XX ст. у творчості українських народних майстрів і професійних художників спостерігається вплив стилю модерн. В цей час відбулося осмислення новітніх ідей, які знайшли втілення у поширенні нових форм і образів. Ознаки цього стилю помічаємо у творах Василя Гарбуза з с. Малі Будища Полтавської обл. Його талант особливо проявився у створенні різноманітних предметів, декорованих тригранновийчастим різьбленням.

Відлуння модерну виразно та яскраво знайшло втілення в скульптурних композиціях, які пронизані експресивним ритмом. Саме така скульптура приваблювала талановитого майстра художнього різьблення Якова Халабудного із с. Жуки на Полтавщині.

Наприкінці 60-х років XX ст. розвиток різьбярства на Полтавщині визначила творчість Валентина Нагнибіді та майстрів очолюваної ним кременчуцької школи, таких як Марія Переверзіна, Микола Зацеркляний.

Київську школу представлено творами майстрів площинної різьби Володимира Виноградського, Франца Можаровського; чернігівську роботами Миколи Панька.

Неперевершеними майстрами народної скульптури визнано Антона Штепу із с. Сваричівка на Чернігівщині та Михайла Міняйла з Охтирки на Сумщині. Серед творів А. Штепи на особливу увагу заслуговують композиції на

етнографічні теми. М. Міняйло найяскравіше розкрив свій хист у роботах на історичну тему. Незважаючи на статичність постатей, порушення пропорцій, умовність зображення, їхні образи вражають надзвичайною цілісністю та внутрішньою експресією.

Класикою народної скульптури вважаються твори Петра Верни з хутора Гора, нині Бориспільського р-ну Київської обл. Особливо приваблювала майстра літературна тематика. Його улюбленими письменниками були Т. Шевченко, І. Котляревський, М. Гоголь. Талановитий різьбяр створив портретну галерею та сюжетні композиції за творами цих авторів.

Самобутнім майстром скульптурної пластики, різьбленої з дерева, є Василь Завгородній з Києва. Особливо його захоплювали сюжети з історії козацтва. Твори, декоровані розписом, становлять невелику, але дуже цінну групу музейних предметів, які дають уявлення про поширення цього способу прикрашання виробів з деревини.

До цієї групи належать мальовані весільні скрині, мисники, шафи, полиці, посуд XVIII – XIX ст., що були невід’ємною складовою селянського інтер’єру майже до середини XX ст. на Київщині, Чернігівщині, Полтавщині, Катеринославщині, Поділлі. Скрині займали особливе місце в хаті. Вони мали не тільки ужиткове призначення (в них зберігали посаг), а й художньо-декоративну та обрядово-ритуальну функцію.

Численною групою творів є посуд, декорований розписом: миски, тарілки, таці з рослинним орнаментом. На деяких виробах трапляються зображення людини або натюрморти з овочів і риби, вдало закомпоновані у круглі чи хрестоподібні форми предметів.

Найкращі пам’ятки з деревини, що збереглися до нашого часу, свідчать про гармонію доцільності та краси. Різьбярі прагнули досягнути досконалості й пластичності форм предметів, а також довершеності й неповторності декору [1].

Традиції Яворівської школи різьбярства і насамперед творчість Шкрібляків, мали величезний вплив на характер формування стильових особливостей річківських майстрів і знайшли тут численних послідовників.

В історію мистецтва художньої обробки дерева річківські майстри вписали не одну славу сторінку. Серед них найбільш відомі імена Марка Мегединюка (1842-1912), Петра Мегединюка (кінець XIX початок XX ст.), Миколи Медвідчука (1880-1946), Василя Якіб'юка (1877-1959), Лукина Якіб'юка (кінець XIX перша половина XX ст.), Бориса Якіб'юка (перша половина XX ст.), Якова Тонюка (1903-1957) і його сина Василя (1928 р.), Миколи Тонюка (1909-1937), Василя Білака, Миколи Білака, братів Кіщуків Олекси, Івана і Миколи, Василя і Миколи Федоровичів, Юрія Грималюка (1860-1945) і його синів Івана та Василя.

Окремо треба згадати про творчість різьбярів-жінок. Це Катерина Кіщук (1914), Марія Тонюк (1906), Параска Петрів (1914), Настя Тонюк (1916), Ганна Словак (1921), Катерина Тонюк (1933).

Вивчаючи творчість різьбярів-річківчан, можна помітити не лише спільність стильових ознак, що об'єднують їх з майстрами яворівської школи, але й ту специфічну своєрідність, яка властива тільки річківцям. Асортимент виробів тут майже такий як у яворівських різьбярів. Це переважно речі домашнього вжитку, настінні прикраси.

Спосіб декорування виробів дещо ускладнюється. Удосконалюється і техніка точіння, як один із способів художньої обробки деревини.

В художньому оздобленні предметів частіше вживається інкрустація перламутром, кольоровим металом, бісером, різними породами дерева. Пізніше для цієї ж мети почали застосовувати різноколірний каучук і фарбоване дерево. Помітно ускладнюється рисунок орнаментальних мотивів і цілих композицій.

Часом перенасичення декором призводило до втрати природної фактури деревини. Орнаментальні мотиви, що виконуються інкрустацією, нерідко своїм

зовнішнім блиском і мерехтінням відвертають увагу від прекрасно виконаних мотивів чистої різьби.

Потягом до надмірної декоративності тяжіли іноді навіть визначні річківські майстри. Зокрема, це помітно у виробах визначного майстра Марка Мегединюка, чия творчість мала вирішальний вплив на формування стильових особливостей усієї річківської школи. До речі, із багатой спадщини цього майстра до нас дійшло тільки кілька виробів. Це скринька і барильце виконані в 1904 році. Оздоблені орнаментом, бісером та кольоровим металом з елементами гравірування та карбування. Ці роботи зберігаються в музеї Косівського технікуму (Додаток Б, рис. Б.1; рис. Б.2). Крім того у Львівському музеї етнографії і художнього промислу знаходяться гуцульські цимбали роботи М. Мегединюка. Відомо також, що художні вироби М. Мегединюка експонувались у свій час у Відні, Празі, Бухаресті в 1906 році, Чернівцях 1908 р., Одесі 1912 р., і були відзначені золотими і срібними медалями.

Почин Марка Мегединюка продовжили інші різьбярі Річки. Немалу частку в загальний розвиток різьби по дереву вніс Яків Тонюк.

Яків Тонюк (1903-1957 рр.) продовжував традиції попередників, але багато свого часу витрачав на розробку нових елементів, багато нового вніс в розвиток різьби по дереву. Свої роботи (рахви, шкатулки, рамки, альбоми) виконував в техніці інкрустації і порівняно з малим використанням сухої різьби. Роботи Якова експонувались в містах України та за кордоном. Майстер був нагороджений дипломами і медалями.

Творчий шлях батька продовжив син Василь Якович. Народився Василь Тонюк в 1928 р. Вчився різьби по дереву у свого батька з десяти років. Навчався в річківській початковій школі і закінчив три класи в 1939 році. В 1970 році закінчив середню вечірню школу в с. Річка. На роботу поступив в артіль «Гуцульщина» в 1945 році. В 1962 році перейшов працювати в художні майстерні м. Косова де і зараз працює.

- У Члени Спілки художників поступив у 1962 р. Брав участь у виставках:
- 1954 році. Присвяченій 300-річчю Возз'єднання України з Росією (м. Київ);
 - 1958 році. Учасник виставки народного мистецтва (м. Ліль, Франція);
 - 1958 році. Учасник виставки народного мистецтва (м. Софія). Виставив роботи: баклаги, цукорниці, ракви, тарелі, бочечки для вина, сервізи;
 - 1959 році. Виставка народного мистецтва (м. Улан-Батор, Монголія);
 - 1961 році. Виставка до 100-річчя з дня смерті Т. Шевченка /тематична ваза;
 - 1963 році. Виставка народного декоративного мистецтва (м. Київ) / тарілка з зіркою, намисто, перстені;
 - 1964 році. Виставка присвячена 150-річчю з дня народження Т. Шевченка.

Василь Якович Тонюк з великим захопленням, творчим вогником працює в даний час. Його твори сповнені народними традиціями ще довго будуть служити зразком для інших майстрів.

1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів з деревини

Художня обробка деревини найдавніший вид декоративно-прикладного мистецтва. виготовлення оригінальних виробів з деревини різноманітного функціонального призначення. За формотворчими техніками художнє деревообробництво поділяється на відповідні галузі: бондарство, деревообробне токарство, столярство та декоративне різьблення.

У художній обробці деревини одні технічні прийоми і засоби виразності створюють цілісну функціональну форму предметів, інші мають лише

декоративне спрямування і завершують художнє оформлення виробів. До формотворчих технік належать вирізування, видовбування, виточування, бондарні та столярні прийоми.

Видовбування одна з найдавніших технік полягає у поступовому вибиранні деревини з масиву виробу, внаслідок чого утворюється заглибина, порожнина або отвір. За допомогою сокири, долота і видовбача майстри виготовляють передусім побутові предмети човни-довбанки, ночви, ступи, черпаки, сільнички тощо. Вони вирізняються значною товщиною стінок, міцністю, округлою і масивною формою, внутрішнім заглибленням овальної та криволінійної конфігурацій (Додаток В, рис. В.1).

Вирізування (витесування, вистригування) різноманітні технічні прийоми, за допомогою яких майстри вручну моделюють з дерева форму побутових предметів та декоративних виробів. Необхідні інструменти: сокира, тесак, ніж, струг, різці та ін. Цими прийомами користуються не тільки теслі, а й столярі, бондарі, роблячи заготовки. Вирізування інколи поєднується з видовбуванням і переходить в об'ємне різьблення, часом сполучається з профілюванням (Додаток В, рис. В.2).

Виточування техніка обробки дерева і самостійна галузь народного художнього промислу (токарство). У процесі обертання дерев'яну заготовку на токарному верстаті обробляють плоскими і півкруглими долотами, фігурними різцями, гачками тощо (Додаток В, рис. В.3). В історії токарства відомі такі конструкції верстатів: лучковий з почерговим рухом, ручний з поперечно-обертним рухом, ножний обертний, ножний обертний з маховиком, механічний з кінним приводом, водяним, паровим, електричним двигунами. Поширення токарного виробництва в минулому було пов'язане насамперед із виготовленням дерев'яного точеного посуду.

Сучасні народні майстри й професійні художники широко використовують техніку виточування не лише для виробництва різноманітного

посуду, а й при виготовленні жіночих прикрас, дитячих іграшок тощо. Ця своєрідна техніка дає змогу створювати нескінченну кількість пластичних художніх форм [2].

З другої половини ХІХ ст. майстри, найбільш гуцульські, інкрустували вироби різноманітними кольоровими матеріалами, а саме: фарбованим (вареним) деревом, у природних барвниках (виварах цибулиння, лушпиння волоського горіха, настої з дикої яблуні, польового хвоща тощо), а також хімічних анілінових фарбах. Легко доступним був баранячий ріг, перламутр. На ярмарках можна було купити мідний і латунний дріт, бляху, бісер порцеляновий (білий, синій, червоний) та скляний, тьмяніших кольорів. Усі ці матеріали давали змогу вирішувати різноманітні композиційні завдання колірною і фактурною характеру (Додаток Б, рис. Б.1; рис. Б.2).

Художні вироби Прикарпаття здавна привертати увагу високою майстерністю. Творчий геній митців із народу, долаючи тяжкі умови чужоземного гніту соціальних несправедливостей уперто пробив собі шлях до вершини світової культури. Невичерпна фантазія, багатство кольорових рішень, мудрість і дотепність, безпосередність і оптимізм, особливе чуття декоративності, високий ступінь узагальненості образів це ще далеко не всі риси, якими можна охарактеризувати творчість високообдарованих митців Прикарпаття. Говорячи про майстрів Гуцульщини не можна не згадати про цей чудовий край, який дістав романтичну назву «Річка». Перша згадка про село в історичному матеріалі датується 1735 р.

Розміщено село в карпатській долині, яку захищають надійні сторожі-кручі Брусний, Кичера і Буковець. Підгір'я покриті струнками смереками і розлогими буками. Вздовж села протікає ріка Річка, яка впадає в Рибницю. Неможливо налюбуватися відблиском ріки, що пробивається крізь густе гілля бука. Здається річка нагадує про те чисте, як її вода, життя чудового народу.

У Річці, такому мальовничому куточку, з початку існування села почало розвиватися народне мистецтво. Майстри намагалися в своїх творах передати красу рідного краю, настрої людей. Серед різноманітних видів народної творчості художнє ткацтво, килимарство, вишивки, писанкарство, художня обробка металів, виробництва шкіряних предметів, виготовлення дитячих іграшок із сиру тощо. Особливо виділяється мистецтво художньої обробки деревини, особливо художня різьба, займає тут найголовніше місце.

Різьблення по дереву – це художнє вирізування зображень або узорів, що виконуються на дерев'яних виробах. З дерева можна вирізати плоскі чи об'ємні елементи, які додають виробу незвичайної форми та рельєфу. Декоративна різьба застосовується для прикрашання інтер'єру, меблів, предметів побуту, іграшок, музичних інструментів чи інших предметів з дерева або фанери.

Вона має широке застосування у виготовленні різноманітних виробів та їх декорування. Вирізані з дерева картини, скульптури, меблі, посуд, а також різьблені елементи для прикрашання інтер'єрів вносять в оселю природний затишок і гармонію. За допомогою різьблення по дереву можна створити безліч виробів. Різьблені вироби:

- для подвір'я: скульптури з дерева, садові меблі, альтанки, лавки;
- меблі з різьбленням: ліжка, столи, стільці, шафи, тумби, полиці;
- шкатулки, скриньки, підсвічники;
- посуд з різьбленням по дереву: тарілки, підставки, обробні дошки;
- прикраси; дитячі іграшки; музичні інструменти;
- церковна різьба по дереву: ікони, хрести, іконостаси.

Вироби з декоративної різьби по дереву можна використовувати в побуті, для свят, навчання, у якості подарунків та сувенірів.

За стилем роботи різьблення по дереву поділяють на такі різновиди:

- глуха різьба по дереву, або плоска, передбачає нанесення узору чи зображення на плоску поверхню, яка у свою чергу теж поділяється на такі види:

– плоско-виїмчаста різьба по дереву виконується найпростішими інструментами – ножем, стамескою, сокирою. Візерунок виконується у вигляді заглиблень відносно основного плоского фону. У залежності від типу елементів, що використовуються в зображеннях, прийнято виділяти такі види різьблення по дереву:

– геометрична різьба по деревині (Додаток Г, рис. Г.1) є найпростішою та виконується за допомогою лише одного інструменту – ножа-косяка. Основними елементами такого різьблення по дереву є прості геометричні фігури: трикутники, ромби, квадрати, багатогранники, які утворюються поєднанням різнонаправлених ліній;

– скобчаста різьба по дереву є доповненням до геометричної, яке дозволяє використовувати округлі лінії та форми: еліпси, кола, хвилі. Цей вид різьби виконується напівкруглими стамесками (Додаток Г, рис. Г.2);

– контурна різьба по дереву використовується для виділення контуру зображення за допомогою тонкої поглибленої двосторонньої виїмки. Таким чином виходить природний малюнок, при цьому частіше зображують листя, квіти, плоди, дерева, тварин та птахів (Додаток Г, рис. Г.3);

– плоско-рельєфна різьба по дереву характеризується тим, що різьблені елементи піднімаються над фоном, а не врізані в них. Це створює ефект об'єму та рельєфності зображення (Додаток Г, рис. Г.4);

– ажурна різьба по дереву має наскрізні отвори, при вирізанні повністю видаляють ділянки фону. Свою назву отримала за візуальну легкість та схожість з мереживом (Додаток Г, рис. Г.5).

В залежності від подальшого оформлення основи може бути одним з двох видів:

– наскрізна різьба по деревині використовується як є, у вигляді різьбленого виробу. В залежності від використовуваного інструменту поділяється на такі види:

- прорізна різьба виконується стамесками різцями (Додаток Г, рис. Г.6);
- ажурне випилювання виконується лобзиком або пилкою;
- накладна різьба по дереву потребує ще прибивання або приклеювання різьблених елементів на окрему дощечку чи виріб, який слугуватиме основою для фону (Додаток Г, рис. Г.7);
- скульптурна різьба по дереву – це зображення об’ємних фігур: людей, тварин, птахів, архітектурних об’єктів тощо (Додаток Г, рис. Г.8). Це можуть бути мініатюри або великі скульптури. Скульптурна різьба по дереву є більш складним та трудомістким видом різьблення порівняно з іншими через необхідність відтворювати об’ємну фігуру з потрібними пропорціями з усіх сторін [3].

Класифікація не є жорстким поділом, і в одному виробі майстри можуть поєднувати різні види різьблення. Крім того, у різних народів та в різних місцевостях є свої власні традиції вирізання по дереву, які привносять додаткові характерні особливості в художнє різьблення. Існує ще один вид художньої обробки деревини – інтер’єрний декор (Додаток Г, рис. Г.9), стилістику якого ми взяли за основу дипломного проєкту.

2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО-МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО ПАННО «ВИШНЕВИЙ САД»

2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми «Вишневий сад»

Українська природа з її мальовничими пейзажами, з барвистими килимами лісів, запашними полонинами і просторами ланів, ріками та озерами, глибокою блакиттю неба була першоджерелом натхнення багатьох поколінь народних митців: художників, композиторів, поетів. Багата і щедра українська земля й квітучими садами.

«Неначе густим молоком облиті фруктові дерева. Ось виструнчились у весняному святковому вбранні вишні, сливи, черешні, груші. І очей від них не одведеш! Тягне до них, підійдеш, милуєшся і не намилуєшся. Очі радіють, душа радіє. Здається, тихо гудуть розквітлі дерева, коли бджоли, джмелі, якісь мушки кружляють над ними» – так оповідає про квітучі сади Олександр Копиленко – український письменник, педагог, критик, вояк полку ім. Костя Гордієнка Армії УНР, життя і творчість якого припали на початок ХХ століття [4].

Кожній людині дорогий той куточок землі, де вона народилася, вперше поглянула на світ, зробила свій перший крок. Людину завжди, де б вона не знаходилася, вабить до себе маленька батьківщина своєю красою, людьми, небом, сонцем, яке тут світить по-особливому, садком з його неповторним мелодійним шумом.

Немає людини, яку б не зачаровувало пишне цвітіння садів навесні. Красунями виглядають плодові дерева покриті білою піною квіту, ніби вельоном наречені, що йдуть до шлюбу. Ця краса природи притаманна доброму, щирому серцю, завжди веселих, говірких, працьовитих українців.

І спадає на думку вірш Тараса Шевченка:

Садок вишневий коло хати
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,

А матері вечерять ждуть, що вважається перлиною української та світової ліричної поезії (Додаток Д, рис. Д.1) [5].

Як і колись, сьогодні своїм квітом милують нас вишневі сади, наповнюючи приємним ароматом весняне повітря. Ніжними рожевими квітами кожного року квітнуть дерева японської вишні – сакури і в сквері імені Т. Шевченка в місті Хмельницький, які ростуть при вході в парк. Дев'ятнадцять дерев сакури були висаджені на його території. Ця подія відбулася за участі другого секретаря політичного відділу Посольства Японії в Україні.

Але й найбільш шанують цвітіння сакури в Японії. Сакурою в Японії називають декоративне дерево вишні та його квіти (Додаток Д, рис. Д.2). В Японії зустрічається більше 305 видів сакури, яка квітне з 27 березня до середини квітня всіма відтінками рожевого і білого кольору. Сорт сакури. Somei Yoshino цвіте білими квітами, пелюстки яких забарвлені у блідо-рожевий колір у самого стебла.

Японська сакура це відомий символ Японії та японської культури. «Хаара», на японській весна, час цвітіння японської сакури, з якою пов'язаний один з найкрасивіших свят Країни Вранішнього Сонця. Сакура японська назва декоративного дерева, що відноситься до виду Вишні малопільчатої, а також його суцвіть і здавна шанована японцями.

27 березня, починаючи з 4-го року Хейсей (1992) громадською організацією «Об'єднання Японської Сакури» уведено Свято Цвітіння Сакури, або Ханами. Ханами (hanami) це давня японська традиція милування квітами, один з найпопулярніших весняних свят (від слів «хана» квітка і «ми» дивитися),

що дослівно означає розглядання квітів. У святі цвітіння беруть участь і їх кісточкові родичі, сама ж сакура не дає плодів, хоча відноситься до сорту вишневих дерев.

Цвітіння сакури вважається японською національною подією. Рожевий колір в Японії, а також і в Кореї, і в Китаї це символ свята весни, пробудження природи, початку життя. Крім того, японська сакура традиційний символ жіночої молодості та краси. Зображення квітки сливи пятилистних. Він символізує п'ять головних побажань удачу, благополуччя, довголіття, радість і мир.

Японська сакура розквітає навесні, квіти мають забарвлення від яскраво-рожевого до білого. У цю пору розлога крона східній красуні повністю покривається рожевою піною густих махрових квіток. Здалеку квітучі вишні виглядають немов хмари, поблизу ж можна насолодитися красою окремо взятого квітки.

Сакура для Японії символ краси, юності і швидкоплинності життя. Милуючись дивовижною красою цвітіння сакури, японці думають про тлінність життя і непостійність буття. Дуже скоро опадуть пелюстки прекрасних квітів сакури і вітер підхопить і понесе їх невідомо куди.

В японській поезії сакура асоціюється з юністю і першим коханням, які швидко минають. Відцвітає сакура, в'яне свіжість і ніжна, зворушлива краса квітів, так само швидко проходить і краса юності, так само швидкоплинно проходить і життя людини. Сумний світ! Навіть коли розквітають вишні ... Навіть тоді ... (Кобаясі Ісса).

В країні висхідного сонця цвітіння сакури національне свято. Милування сакурою (ханами) в Японії носить масовий характер: щорічно метеорологи і вся громадськість відстежують так званий sakura zensen – фронт цвітіння сакури. Синоптики і біологи складають прогнози термінів цвітіння для різних сортів сакури, який починається з півдня і до півночі Японії. По телебаченню у

щоденних новинах повідомляють, де почалося цвітіння сакури, туди і їдуть туристи. Бажаючи продовжити свято сакури на місяць, що квітне, японці рушають за цвітінням вишні від міста до міста з півдня на північ країни. У телевізійних новинах і газетних статтях повідомляються про етапи цвітіння сакури і найкращі місця, де можна спостерігати за її цвітінням.

«Тривога бере! Де, на якій вершині навколишніх гір квіти довгоочікуваних вишень першими зацвітуть?» (Сайга).

Свято присвячене милуванню квітами сакури називається в Японії «Ханамі». Хана японською – квітка, але в слово «хана» японці вкладають поняття: «розквіт», «найкраща пора життя», «гордість». Слово «хана» входить в багатоскладні слова «ханамуко» – наречений, «ханайоме» – наречена, «ханабанасій» блискучий, «ханагата» – театральна зірка.

Японська традиція свята Ханамі сягає в далеке минуле. Перша згадка про свято милування сакурою в палаці імператора відноситься до III століття. Японська аристократія, милуючись квітучою вишнею, насолоджувалася музикою, складанням віршів, легкими напоями, салонними іграми. Сидячи під сакурою поети складали вірші відомі, як «ренга».

Тому, хто добре любить вино, Знесу я в подарунок гілку.

У ті давні часи сакура була символом урожаю, а її цвітіння повідомляло про початок польових робіт з посадки рису. Для селян цвітіння сакури означало початок нового року, нового сільськогосподарського циклу. Вони вважали, що пишне цвітіння сакури, передує колосінню рису та інших злаків, не настільки важливих для Японії й обіцяє багатий урожай. Насправді цвітіння сакури дає сигнал селянам лише про те, що земля досить прогрілася, і можна починати висаджувати рис.

Піклуючись про майбутній урожай, японські селяни робили підношення квітучої сакури. Улюблене народне свято милування квітучою сакурою збігається з приходом нового року в Японії.

З нетерпінням чекала приходу весни сакура, яка радіє ласкавому сонячному світлу і вражає погляди перехожих пишністю цвітіння. Недовго триватиме цвітіння сакури, тож не можна втратити цю прекрасну мить, слід насолодитися красою її буйного цвітіння.

За стародавнім народним повір'ям, кожна квітка сакури розповідає, про долю дитини. В Японії існує сумна легенда, що розповідає про те, як старшина села Сакура, привів своїх дітей до правителя Сегуну, щоб показати їх побиті спини, зі слідами від побоїв бамбуковою палицею, завданих слугами жорстокого князя Хотта. Правитель Сьогун покарав князя Хота, але князь затаїв злість на скаржника і замислив йому помститися. Князь Хота наказав потайки схопити Сакуру та його дітей, прив'язати їх до вишні і запороти палицями до смерті. Легенда розповідає про те, що з тих пір сакура в Японії цвіте рожевим цвітом, забарвленим кров'ю безневинних дітей.

Японці вважають, що душі померлих предків живуть в кольорах сакури. Споглядаючи красу квітучого дерева, вони подумки спілкуються зі своїми предками, просять у них поради і допомоги, говорять з квітучою сакурою і слухають, про що шепоче квітуча гілка при подиху вітру, обсипаючи їх голови дощем з пелюсток квітів сакури.

Цвітіння Сакури завжди надихало і надихає поетів, музикантів, художників, які оспівують красу цвітіння юності і скороминущість життя.

Відомий японський поет Кобаясі Ісса (1763-1827 р.р.) вважається одним з кращих майстрів віршів хокку.

«До чого ж безглузде життя », подумав, зупинившись біля квітучої вишні.

Весна іде, але в нерішучості зволікають пізні вишні.

«Вишні, вишні цвітуть!» – і про ці старі дерева співали колись ...

Чужих між нами немає! Ми всі один одному брати під вишнями в цвіту.

Дивно це – як ні в чому не бувало жити під квітучою вишнею.

Сакура є повсюдно відомим символом Японії, А в самій країні вона поширена надзвичайно: її зображення зустрічаються в малюнках, що прикрашають кімоно, посуді та інших предметах побуту.

На честь сакури вже складено безліч пісень і віршів, а в майбутньому буде складено ще стільки ж, якщо не більше. Квіти вишні для японців означають швидкоплинність і крихкість життя: Людина проживає своє життя так само, як падає пелюстка сакури – красиво і дуже швидко. У поезії сакура асоціюється з минулою юністю і любов'ю, а ці теми є вічними, тому і японські поети про сакуру ніколи не забудуть. Тема вишневих пелюсток обігрується і в сучасних музиці та аніме (куди ж в Японії без нього?), крім усього іншого, Сакура це ще й одне з популярних жіночих імен в Японії.

У країні висхідного сонця зустрічається надзвичайно багато видів сакури більш 305 різновидів. Така кількість обумовлена японськими іграми з генетикою і селекцією – багато видів були отримані штучно.

Одним з найулюбленіших видів сакури є Somei Yoshino, чий квіти мають практично чистий білий колір, лише у самого стебла пелюстки забарвлені в блідо-рожевий. Цвіте сакура близько тижня або навіть менше і тільки після цього на деревах з'являється листя тому під час цвітіння всі дерева здаються абсолютно білими від верху до низу. Люблять японці і shidarezakura «плакучу вишню», що цвіте рожевим. Вважається, що найгарніша сакура цвіте в старих столицях Кіото, Нара і Камакура.

Цвітіння починається в січні на Окінаві і досягає Кіото і Токіо до кінця березня початку квітня, а через кілька тижнів фронт доходить і до Хоккайдо. Офіційно вважається, що в Токіо сакура зацвітає з 27 березня по 7 квітня, в Саппоро з 12 березня до 20 квітня, в Кіото з 4 по 16 квітня, в Осаці з 5 по 13 квітня, проте цифри ці приблизні. Якщо перед початком сезону цвітіння стоїть тепла погода, то сакура може зацвісти на один-два тижні раніше, а якщо йому

передують холоди, то перші бутони можуть з'явитися набагато пізніше запланованої дати.

Японці дуже трепетно ставляться до свого символу, тому фестивалі, присвячені милуванню сакурою користуються фантастичною популярністю (в якій, втім, для самих японців немає нічого дивного) – для багатьох, це один з рідкісних шансів розслабитися і відпочити з друзями і рідними. Багато японців переміщуються по країні слідом за квітучою сакурою, щоб всю весну провести, милуючись вишневим цвітом.

Сакура – це не тільки символ Японії, але і колись священне дерево. Квіти сакури вважалися житлом душ предків. «Милування» цвітінням було покликане заспокоїти їх і забезпечити процвітання нащадків. Бо дивитися на квіти це дивитися на предків, згадувати їх і пам'ятати. І тоді вони теж тобі допоможуть. Сакура – символ чистоти, благополуччя, жіночності, життя. Японці вірять, що в дереві жевріє душа. Піклуючись про сакуру, японці вчаться поважати старість, традиції своєї родини.

Слово «сакура» перекладається як «вишня». Багато хто думає, що сакура – це японська вишня, але це не зовсім так. Справа в тому, що у неї немає ягід, якими можна було б поласувати. У неї є тільки гарні квіти. Взагалі, якщо і порівнювати сакуру з іншими рослинами, то набагато більше підійде черемха.

Розцвіла черемха під моїм вікном,

Немов сніг укутав гілки сріблом.

Метеорологи Японії випускають щоденні бюлетені зі зведенням про початок цвітіння чагарнику по всій території країни. Стартом свята «ханамі» вважається початок цвітіння сакури в найпівденнішій префектурі – острові Окінава. Тут вишня починає цвісти в січні. Далі місцем паломництва стають центральні райони, де розташований Токіо і давня столиця Японії – Кіото. У Кіото можна пройти по філософській стежці, яка з'єднує храми Гінка-дзі і Нандзен-дзі. По ній любив гуляти філософ Насіда Кітаро. Уздовж стежки

посаджені сотні деревець сакури. Гуляючи в пору їх цвітіння, можливо, Насіда Кітаро осмислював свої філософські праці.

Під час цвітіння сакури в Японії всі прагнуть туди потрапити, побачити і насолодитися скороминущию весняної краси. Милуватися квітами йдуть великою компанією, яка може складатися як з членів сім'ї, так само і з друзів, родичів, колег по роботі чи навчання. Сотні людей розстеляють на землі, газонах парків килимки, ковдри або циновки і влаштовують веселі пікніки. Зазвичай з собою приносять їжу, саке та інші напої або купують в наметах, розташованих неподалік. Триває це феєричне видовище, звичайно, всього до п'яти днів. І заради цих кількох днів створюються міські сади і всілякі парки, підлаштовуються святкові і вихідні, що б якомога більше людей побачило цю яскраву, надихаючу красу квітучих дерев.

Сакурою часто називають і декоративну сливу дрібнопильчасту. Дерево виростає до 7 метрів у висоту. Більшість видів декоративної сливи не плодоносять, але відсутність плодів у них компенсується розкішним цвітінням.

До рідні японської вишні також відносяться такі плодові культури як персик, абрикос, алича, в тому числі і декоративні форми і сорти, а також мигдаль. Більшість з них малорослі і тому ідеальні для вирощування в садах невеликих розмірів.

Існує безліч культур сакури, зокрема Сомей Йосіно. Сакура, вперше культивована в Епоху Едо і широко поширена по всій Японії з часів Мейдзі. За старих часів чільне місце в культурному плані займали ямадзакура гірська вишня, Яедзакура вишня з подвоєними пелюстками і найвідоміша сакура Йосіно – похідна від ямадзакура. З часів Мейдзі зображення сакури знаходиться на головних уборах учнів і військових, як показник рангу. У наш час використовується на гербах поліції та збройних сил Японії.

Історія традиції милування квітучою сакурою. Згідно зі старовинною японською легендою, звичай ханамі чи милування квітучою сакурою,

продовжує життя до ста років. Традиція ханами виникла в Японії при імператорському дворі. Надалі, період цвітіння сакури став оспівуватись в поемах і музиці. Ця традиція з'явилася в Японії за часів правління династії Танг в VII столітті н.е.. У ті часи тільки японські аристократи проводили свій час під квітучою сакурою, насолоджуючись легкими напоями, музикою та іграми. За часів імператора Сага, знаменитого поета і каліграфа, при дворі в Кіото стали проводити свята милування сакурою, що представляють собою відпочинок під квітучими деревами. Саме у цей період пишуться поеми, що вихваляють прекрасні витончені квіти японської вишні, в яких бачили метафору всього життя: її мінливість, ефемерність і швидкоплинність. Це і було початком ханамі.

Спочатку цей звичай милування сакурою і споглядання її тонкої краси поширювався тільки на еліту та імператорський двір. Незабаром він став популярним серед самураїв, а до початку періоду Едо вже й серед простих людей. У ті часи пишне цвітіння сакури весною, символізувало гарний урожай восени, тож її цвітіння сповіщувало про початок сезону посадки рису. За віруваннями японців, природа була населена духами, тому сакурі робили підношення. Пізніше на ритуалах підношень стали пити sake. У наші дні, плоди, засолені листя і квіти сакури використовуються в харчових цілях.

За часів династії Токугава по всій Японії садили вишневі дерева, для того щоб поширити і зміцнити традицію святкування ханамі. У період феодалізму квітуча сакура стала символом самураїв і коду, відповідно до якого вони вели своє життя. У XIX столітті в епоху реформ Мейдзі вишневі дерева, що стали символом феодалізму, стали вирубувати за наказом імператора, проте традиція милування квітами сакури через деякий час відродилася знову, ставши одним з найулюбленіших свят в Японії. Тоді ж багатовікова традиція милування квітучими садами сакури отримала назву «ханамі». По суті, це загальнонаціональне свято Японії.

Кожен японець заздалегідь готується до святкування ханамі, готовий до споглядання квітучої сакури день безперервно, а в садах, де є підсвічування і всю ніч. Щороку в пору цвітіння сакури населення рухається з самих південних районів на північ, намагаючись потрапити у хвилю цвітіння вишневого дерева. У цей час чисельність населення різко збільшується за рахунок іноземних туристів, які приїжджають до Японії з усіх континентів тільки з однією метою – помилуватися квітучою японською сакурою.

Раніше, ніж в Токіо сади починають цвісти на острові Кюсю. Острів знаменитий тим, що на ньому розташований замок, побудований у 1607 році і отримав назву замку «чорного ворона». Вся округа замку засаджена тисячами дерев сакури. У пору їх цвітіння неможливо розгледіти давні стіни замку, які закриває рожева повітряно-пінна маса квіток сакури. Ще одне улюблене місце туристів ландшафтний сад Суйдзен-дзі, який існує з 1632 року. В середині саду знаходиться ставок, оточений 150 деревами сакури різних видів, а в центрі ставка острівець з штучно нанесеним пагорбом, що символізує вулкан Фудзі.

У травні сакура цвіте в північних префектурах острова Хоккайдо, де розташовані знамениті торії – плавучі ритуальні ворота перед входом в храм. У Саппоро розкинувся найвідоміший парк Одори, дизайн ландшафту якого розробив відомий японський архітектор Ісанна Ногучі. За створення цього парку він отримав Гран-прі на архітектурному конкурсі Good Dtsing. Звичайно, оцінити красу і неповторність квітучої сакури, доторкнутися до цього чуда природи можна, тільки побувавши в Японії.

В Японії вважають, що тому, хто не сприймає красу Природи, не можна довіряти ні в чому, оскільки у нього «серце з каменю». З кожним періодом року у японців були пов'язані певні звичаї і обряди. Особливу популярність здобули «ханамі» – милування квітами. Ієрогліфіка (Хана) квітка. Дослівно означає милування квітами. У сприйнятті японців слово «хана» виходить за межі конкретного вузького поняття. Воно позначає кращу пору, гордість, колір чо-

небудь, а також входить в різноманітні складні слова «ханабанасай» (блискучий), «ханагата» (театральна зірка), «Ханайоме» (наречена), «ханамуко» (наречений).

При розмовах про ханами мається на увазі не 1-2 квіточки, а множина квітів одного і того ж виду. Ніякі національні свята не залишають в душі японців такого сильного враження, як чергування «маленьких щорічних чудес» цвітіння слив, сакури, персиків, гліцинії, хризантем.

Історія ханами почалася ще з часів стародавнього Хейан, Коли японська аристократія, вправлялася у витонченості і вишуканості манер, проводила години під квітучими деревами, насолоджуючись легкими напоями, салонними іграми і складанням віршів, що оспівують цю подію.

Починає прекрасне хід квітів розумі (Японська слива, нагадує аличу). Перше ханами відбувається в наприкінці лютого початку березня в префектурі Сідзуока (Атамі, Югавара). Можна спостерігати цвітіння розумі і в інших районах, але відомо саме ханами в Югавара або Одавара (Префектура Канагава). Естафету у розумі приймає фаворит японських квітів сакура (Японська вишня).

У більшості «ханами» асоціюється з тим, як саме вона уособлює для іноземців Японію. До того ж друге значення ієрогліфа «хана» «квіти сакури» і поняття «ханами» до теперішнього часу переважно означає милування сакурою.

Японську сакуру на Заході називають гірською вишнею або дикоростучою черешнею. Квіти її, прекрасні, ніжні, вважаються уособленням людського життя, втіленням краси японських жінок і національним символом Японії. Її можна зустріти в Японії всюди: в гірських районах, по берегах річок, в міських і храмових парках. Свято квітучої сакури один з найдавніших обрядів японців, а «ханами», присвячене сакурі, відбувається найцікавіше, і в цьому заході-фестивалі бере участь близько 90% населення.

Щороку, в кінці березня, коли починає цвісти сакура, японці відправляються в довколишні парки помилуватися на це унікальне явище.

Сьогодні існує близько 16 видів і приблизно 400 сортів цього дерева, найрізноманітнішої форми і розмірів.

По телебаченню вже на початку березня повідомляють терміни цвітіння сакури в кожному окремо взятому районі, а також інформують про кількість дерев в кожному з парків. Одним з найбільш знаменитих парків, де висаджено безліч дерев сакури, цвітіння якої викликає загальне захоплення у місцевих жителів, і самих японців, є парк Уено, Розташований в Токіо.

Японці починають готуватися до цієї події заздалегідь. Службовці фірм планують спеціальний день для спостереження «ханамі», вони йдуть на роботу, але цей день проводять на повітрі в оточенні товаришів по службі, п'ють sake – японську рисову горілку, їдять «обенто» – нехитру їжу в коробочці, рисові колобки – «онігірі», рисові солодоці – «моті», накладанці, смажені шматочки курки. Вони співають під музику «караоке», милуються прекрасними квітами, які від подиху вітру стають справжнім дощем з пелюсток, і прекрасним пейзажами, що їх оточують.

Майстри паркового мистецтва перетворюють всі доступні їм муніципальні ділянки зелені і навіть власні крихітні дворики в справжні живі картини, багата палітра яких постійно змінюється, переходячи за примхою садівника і в залежності від пори року від одного відтінку до іншого. І це теж привід для милування природою, який жоден японець не упустисть. І для подорожі до Японії це – одне з найсприятливіших пір року.

В Осаці сьогодні дощі. Сакура майже вся вже рожевим снігом спустилася з крон дерев на землю, від злив та вітру [6].

2.2 Композиційна характеристика та естетична оцінка виконаного декоративного панно «Вишневий сад»

Добре складеною композицією вважають таку, в якій неможливо ні додати, ні відняти будь-який її елемент, не порушуючи при цьому цілісності, гармонійної узгодженості всіх її елементів. Виріб має мати завершений зовнішній вигляд, що говорить про досконалість його композиційної будови. Тому, створюючи виріб як художній твір, необхідно продумати зв'язок між формою і змістом, призначенням, сферою використання, а також між художнім задумом, конструкцією та окремими структурними елементами [7].

Будь-який твір починається із задуму, ідеї, яка потім втілюється в конкретну форму. Кожний виріб має утилітарне чи декоративне призначення, або ж ці функції поєднуються.

Виконане декоративне панно з деревини «Вишневий сад» до практичної частини дипломного проекту має суто декоративне призначення і відноситься до інтер'єрного декору.

Зауважимо, що у творах декоративно-ужиткового мистецтва існують свої специфічні риси композиційних закономірностей, які створюють певну систему і мають чітку ієрархічну підлеглисть:

– загально-художні композиційні закони (закон цілісності, закон традиції, закон тектоніки);

– композиційні закономірності й засоби виразності, що створюють цілісність внутрішньої структури виробу (композиційний центр, симетрія-асиметрія, статика-динаміка, пропорційність) – відношення елементів композиції один до одного чи до виробу в цілому.

В основу виконаного декоративного панно «Вишневий сад» покладено закон цілісності, тож композиція виглядає завершеною, цілісною, гармонійною

(Додаток Ж). Загальна форма декоративного панно наближена до квадратної з розмірами сторін 700 x 700 мм, в якій взаємозв'язок елементів форми відбувається за рахунок пластичної спряженості, де елементи не пересікаються, кожен має своє місце окремо, однак в загальному сприйнятті тримають форму.

В композиції виконаного декоративного панно немає вираженого композиційного центру, хоча такий центр є у «кроні» кожного з зображених дерев, яких в композиції означеного твору – два. Якщо звернутися до символіки чисел, то виявимо, що двійка – число вічної жіночності, символ матінки Природи. Вона є символом пари: Сонце і Місяць. Гармонія пари дає двійці завжди утримувати рівновагу. Дуже часто під цим символом розуміють чоловіче і жіноче начало або ніч з днем. Часто двійку називають віссю або симетрією, адже це точка парності, також цифру два називають володаркою порядку і рівноваги [8].

Щодо рівноваги, то чіткої симетрії в композиції не має, однак умовну вісь по її центру ми можемо провести. Симетрія, сприймається як прояв порядку, володіє естетичною цінністю, тобто проявляється як щось красиве. Симетрія, досягнута розташуванням двох подібних мотивів по обидві сторони від осі, зображеної чи уявної, дає абсолютну симетрію. Існує також відносна симетрія, яка досягається не зіставленням подібних форм елементів, а рівновагою мас.

Така відносна симетрія присутня і в нашій композиції виконаного декоративного панно. Дрібні елементи, а саме світлі стилізовані гілки розташовані асиметрично і навіть хаотично, вносять в композицію твору певну динаміку, хоча на перший погляд робота сприймається врівноваженою і статичною.

Крім симетрії, в природі також часто спостерігається ритм, наприклад у розташуванні пуп'янків на стеблі, зернят у колосі, різнокольорових плям на пір'ї птахів і шкур звірів, у русі хвиль тощо. Ритм також знайшов своє вираження і в розташуванні елементів композиції нашого твору.

Ритм присутній у чергуванні круглих елементів, що утворюють крони дерев. Вони ритмічно по колу розташовані навколо певного центру, створюючи тим самим чітку ритмічність і повтор подібних між собою елементів. Треба сказати, що повторення надає цінності малозначному елементу; його регулярність може викликати відчуття величі і порядку, спокійної і впевненої сили. Якщо мотив обрано вдало, це дає хороший декоративний ефект вже само по собі. Головний з них повторення. Групу декоративних елементів, що створює орнамент способом їх чергування чи повтору, називають декоративною ланкою.

У декоративному мистецтві виявлення типових рис спрямоване на створення узагальненого декоративного образу з рисами умовності. Перероблення природних мотивів у декоративні вимагає від виконавця уміння узагальнення. Перетворюючи певні об'єкти природи у декоративні мотиви, можна довільно змінювати їх розміри, колір, тональні відношення. Однак, треба пам'ятати, що узагальнення форми може здійснюватися до певних меж, об'єкт стилізації завжди повинен бути упізнаним.

Стилізація – це процес відбору найбільш характерних ознак форми, свідомої відмови від усього другорядного. Для декоративної стилізації характерним є момент абстрагування – уявне відвернення від неістотних, випадкових з точки зору художника ознак з метою загострення уваги на значиміших, таких, що відображають суть об'єкту у деталях. Створюючи певний образ запозичений з природи, майстер не відтворює об'єкт із фотографічною точністю, а за допомогою художніх засобів творчо перетворює його у певний трансформований об'єкт, вдаючись до певних узагальнень.

Мотиви, запозичені художником з навколишнього середовища, змінюються ним набуваючи стилістично виразних форм. Застосувати стилізацію означає надати декоративного характеру реалістичній формі.

Декоративна стилізація – це суть декоративного мистецтва. Можна обрати одну певну ознаку об'єкту і зробити її домінуючою, при цьому форма об'єкту змінюється у бік характерної особливості так, що набуває символічності.

Один і той самий об'єкт можна вивчати і відображувати безліч разів, постійно відкриваючи його нові сторони залежно від поставленого завдання. Один і той же об'єкт може бути трансформований по-різному: близько до природи або як натяк на неї, асоціативно, проте слід уникати дуже натуралістичного трактування або крайнього схематизму. Виділяють чотири види стилізації:

- а) реалістична стилізація;
- б) геометрична стилізація;
- в) абстрактна стилізація;
- г) комбінована.

Композицію декоративного панно «Вишневий сад» можна віднести до абстрактної стилізації. З точки зору культурного розвитку людини, рівня якості творів може бути два види стилізації:

- низького рівня (наївна стилізація) – спрощення форми;
- високого рівня (професійна продумана стилізація).

Важливими засобами композиції також виступають контраст, нюанс або тотожність. Контраст досягається різницею кольору, тону або рельєфу, зіставленням ліній різної форми. Нюанс – це незначне відхилення, легкий перехід від однієї якості до іншої. Тотожність – це повна схожість, одна якість.

В композиції нашого твору контраст присутній між фоном і зображенням, між металом і деревом, між легкістю і масивністю, між круглими елементами і прямими, між світлим (майже білим) вичищеним кольором умовного гілля і темним кольором кори необробленого дерева.

Однак в загальному сприйнятті композиція, а саме елементи, що створюють крони дерев побудовані на нюансних відношеннях як в кольорі, так і в формі подібних (не тотожних) між собою дерев'яних кругляків.

Такий вибір саме цих закономірностей мотивується природним матеріалом дерева, що викликає почуття спокою, затишку, рівноваги.

Декоративності виконаному твору надає як стилізація та абстрагування форми самих дерев, так і текстура дерева зрізаного поперек, що підвищує його естетичне сприйняття. Саме ж дерево в українській культурі має глибокий символічний зміст.

Дерево є одним із най універсальніших символів духовної культури людства, що притаманний міфо-поетичній свідомості різних народів. Воно символізує центральну вісь світу, яка з'єднує Небо й Землю; людину та її шлях до духовних висот; цикли життя, смерті й відродження; Всесвіт та його процеси вічного оновлення; потаємну Мудрість і таємничі закони буття. Дерево – символ розвитку. Його гілки, уособлюють різноманітність, відходять від загального стовбура, що є символом єдності. Дерево також є символом світобудови, де усе поєднано між собою.

В якості естетичної оцінки художнього твору враховується відповідність закону традиції за такими показниками: канонічність; традиційність; новизна (новаторство).

Художній твір (виріб) буде відноситися до *канонічного* у тому разі, коли під час його виконання художник дотримувався певних загальноприйнятих встановлених і затверджених канонів, які не можна порушувати; прикладом канонічних творів є ікони та церковне вбрання. Канонічний (грец.) – незмінний (консервативний), не підлягаючий перегляду, що слугує нормативним зразком.

Традиційним художній твір (виріб) можна вважати тоді, коли дотримано традиційних способів його виготовлення; зберігається культурна традиція певного народу чи етносу в його основних елементах: формі, декорі, символіці,

кольоровій гамі тощо, притаманних лише цьому народові, тому є впізнаним серед інших, стосується творів національної культури, наприклад: гуцульські килими, полтавські рушники, петриківський розпис, геометричне різьблення тощо. Традиція (лат. *traditio* – передача) – це елементи культури, пов’язані з витоками, що передаються від покоління до покоління і зберігаються протягом тривалого часу. Традиції тією чи іншою мірою, в тих чи інших формах присутні у будь-якому суспільстві і практично в усіх сферах культури.

Новизна (новаторство) художнього твору (виробу) визначається у відсутності дотримання канонів чи традицій у його створенні, а також внесення автором нових незвичних прийомів виконання у ту чи іншу традиційну техніку чи вид декоративно ужиткового мистецтва.

Відповідно до закону традиції виконане декоративне панно з деревини «Вишневий сад» ми відносимо до новаторських, так як в роботі не витримано ніяких канонів і ніяких традицій. Ця робота відповідає тенденціям сучасного мистецтва, що тяжіє до умовності та абстрагування, заставляє глядача здивуватися, інколи шокує, спонукає до роздумів і пошуків певних сенсів, що хотів художник сказати цим твором.

2.3 Характеристика матеріалів та калькуляція витрат щодо виконаного декоративного панно з деревини «Вишневий сад»

Для художньої обробки деревини зазвичай їй необхідна деревина. Вона буває різною, для різних художніх робіт. Для різьби можна використовувати підготовлені дошки, які краще підходять для різьблення. Це можуть бути дошки з: липи, берези, дубу, горіха, вільхи, буку, груші, вишні, ясену, тополі, евкаліпту або інша однорідна за структурою волокон деревина. Для складних різьблених візерунків краще використовувати м'яку породу деревини, а для великих скульптур підходять тверді породи. Для цього заздалегідь заготовляють колоди дерев.

Деревина з давніх часів була улюбленим і цінним матеріалом. Вона міцна й пружна, має невелику питому вагу. Декоративне звучання текстури деревини посилюють та надійно захищають дерев'яні вироби барвники, оліфа й лаки. Глибоке розуміння й знання властивостей деревини та інших матеріалів в усі часи залишалися незмінною основою народного декоративно-ужиткового мистецтва.

За твердістю породи дерева різняться на м'які (липа, осика, вільха, горіх, черешня) і тверді (клен, дуб, бук, в'яз, тис, акація, явір, груша, слива, яблуня). Твердість деревини залежить також від її вологості та напрямку зрізу: найбільшу твердість має торцевий зріз, найменшу радіальний. На декоративні якості деревини впливають колір, фактура і текстура. Кожне дерево має свої особливості.

Від вибору відповідної деревини залежить результат роботи майстра. Щоб виконати якісну роботу слід користуватися правильно висушеною сировиною. Для початківців рекомендується м'яка деревина, така як липа (при поліруванні складно досягти глянсової поверхні), сірий горіх (найлегше вирізати), сосна

(дуже зерниста, багато твердих вузлів). Середня складність для вирізування – деревина червоного дерева. Дуже тверда структура у: дуба, цукрового клена, волоського горіха, а також вишні, на яку звернемо увагу більш докладніше нижче [9].

До художніх якостей деревини відноситься її колір. Колір деревини вказує на спектральний склад світлового потоку, відбитого деревиною. Він залежить від породи, умов росту, віку дерева. Породи дерев, які зростали у помірному кліматі України мають переважно бліде забарвлення. Південні і тропічні породи деревини наділені яскравим кольором: жовтим, червоним, вишневим, коричневим тощо. Інтенсивність забарвлення деревини зростає з віком дерева.

Фактура деревини це характер малюнку волокон серцевинних променів. Текстура різних порід дерева дуже різноманітна: у липи і вільхи майже непомітна, а в горіха і сосни чітко виражена.

Добираючи деревину для художніх робіт, майстри з найдавніших часів строго враховували не тільки фізичні (твердість, розколюваність, гнучкість), декоративні (колір, текстура, фактура) якості, а й смакові властивості (дух) деревини. Дух має кожна порода. Ароматичними є переважно ефірні масла, смоли і дубильні речовини – таніди. Особливо сильно пахне свіже зрубана деревина. З часом, при висиханні, її запах послаблюється, а при нагріванні знову посилюється.

Деревина звукопровідна. Тому її використовують для виготовлення дерев'яних, струнних і смичкових інструментів. До резонансної деревини належить бук і ялина. Бук, придатний для виготовлення музичних інструментів, повинен рости на кам'янистих гірських ґрунтах, на висоті понад 800 м над рівнем моря, віком більше 130 років.

Наявність різноманітних фізичних, декоративних, смакових та інших якостей деревини дає змогу поділити породи на такі, що найбільш придатні для:

- бондарства (верба, сосна, ялина, липа, дуб);

- токарства (осика, вільха, тополя, береза, груша);
- столярства (сосна, ялина, тис, дуб, горіх, шовковиця);
- різьбярства (липа, осика, явір, вільха, клен, груша, яблуня).

Народні майстри використовували також деревину сливи, кедра, тиса, користувалися й привозною сировиною: кипарис, червоне дерево (махагонь), лимонне дерево, палісандр тощо. З неї виготовляли невеликі коробочки, порохівниці, табакерки, пенали, хрестики, іконки тощо [10]. Особливу увагу ми звертаємо на деревину вишні, з якої виготовлялася практична частина дипломного проєкту, та й тема твору звучить як «Вишневий сад».

Звичайна на перший погляд вишня, яку можна зустріти практично в кожному саду, в деревообробній промисловості відноситься до цінних порід. Це обумовлено її естетичними якостями, а також відносно невеликою кількістю: адже цю культуру не висаджують в промислових масштабах для подібних цілей.

Вишня вирощується людиною вже більше 10 тисяч років. Сьогодні вона поширена в Центральній Європі, північно-африканських країнах і Північній Америці. Вперше її почали використовувати для облаштування житлових приміщень ще у Давньому Римі, пізніше вона стала популярною в Київській Русі. На сьогодні існує 150 видів сімейства вишневих, які поділяються на кущові і деревоподібні. Саме друга група і використовується в деревообробній промисловості.

Найпопулярнішими сортами для цих цілей стали: вишня звичайна; американська або чорна; патагонський; бразильська. Відмінності між різновидами незначні і полягають у відтінках, структури деревини, тому часто малопомітні для неспеціалістів. Сьогодні вишня становить майже 4% від усіх видів деревини, використовуваних в промисловості.

До опису вишневої деревини можна віднести наступні характеристики:

- ядро червоного кольору, яке в залежності від виду і віку дерева може в розрізі мати відтінок від жовтуватого до коричневого. Йому властиво темніти в міру дорослішання;

- вузьку жовто-білу заболонь;
- чітко помітні річні кільця, завдяки яким деревина володіє оригінальним візерунком;
- рівномірною, волокнистою структурою матеріалу.

Що стосується вишні як сировини для обробки, то їй властиві:

- щільність – близько 600 кг / куб. м;
- незначне набухання;
- значна еластичність;
- однорідність, завдяки якій матеріал простий в обробці;
- атласна, гладка структура;
- показник жорсткості низький;
- середнього рівня міцність і стійкість.

Фахівці в художній обробці деревини цінують цю породу за ряд переваг:

- легкість в обробці;
- матеріал відмінно клеїться;
- прекрасно піддається поліруванню;
- сохне швидко, зберігаючи стабільні розміри після усущки.

Однак головною перевагою цієї деревини називають красиву текстуру, яка здатна прикрасити – будь-який оселю, додавши їй тепла і затишку.

У деревини є і мінуси:

- схильність бактеріального впливу, через що її використовують лише у внутрішній обробці;
- необхідність спеціальної обробки, інакше матеріал може загнити;
- дорослі дерева часто можуть виявитися з аномаліями (врослою корою, розшаруваннями тощо).

На відміну більшості плодових дерев практика сушіння вишневої деревини дається легше від інших. В сучасних промислових умовах сушать деревину вакуумним способом. Виглядає вона наступним чином:

1. Для початку свіжу деревину залишають на 10 днів на відкритому повітрі.
2. Після вона віддається на пропарювання, завдяки чому деревиною набувається привабливий золотисто-червоний відтінок.
3. Далі деревину сушать при $+40^{\circ}\text{C}$, поступово піднімаючи температуру до $+70^{\circ}\text{C}$.
4. В середньому сушіння дошки товщиною до 3-3,5 см займе до одного місяця, однак для якісного оброблення варто не забувати охолоджувати періодично камеру для усунення в ній надмірної вологості.

Вишня набула популярності завдяки неповторності кольору і глянсовій поверхні. Вона не володіє міцністю дуба або бука. Однак вишневий шпон регулярно застосовують для облицювання виробів з інших порід для додавання ошатності кольору. Красива глянцева поверхня з оригінальною внутрішньою структурою і простота в обробці роблять вишню популярним матеріалом вже протягом багатьох століть.

Слід зауважити, що з огляду на ціну деревини, вироби з неї часто відносять до ексклюзивних, тому для їх придбання доведеться значно витратитися. До слова, американські колоністи з вишневою кори робили ліки від бронхіту [11].

Отже, основним матеріалом для виконання декоративного панно дипломного проєкту була обрана деревина вишні, яка різалась на круглі колодки і бруски різного діаметру (Додаток Е).

Для складання композиції використовувалися й інші матеріали, а саме: металева сітка, дерев'яна рама та допоміжні матеріали. Вартість усіх

використаних в процесі виготовлення декоративного панно матеріалів показана в таблиці 2.3.1.

Таблиця 2.3.1 – Калькуляція витрат для виготовлення декоративного панно

Назва матеріалу	Ціна за одиницю (грн)	Витрати матеріалів	Усього (грн)
Дерев'яна рама	200.00	2 шт.	200
Клейова основа	70.00	1 шт.	70
Металева сітка	100.00	1 метр	100
Бруски з деревини вишні	10.00	3 шт.	10
Балончик лаку	130.00	1 шт.	130
Разом:			510

Вартість матеріалів на виготовлення практичної частини дипломного проекту – декоративного панно «Вишневий сад» склала 510 грн. Складність виконання і майстерність роботи оцінюється автором у 1 000 грн., тож разом сума становить 1 510 грн. – округлимо до цілого числа.

Таким чином, вартість роботи, в загальному, складатиме 1 500 грн.

2.4 Технологічна послідовність виконання декоративного панно з деревини «Вишневий сад»

Для виконання композиції декоративного панно в обраній техніці потрібно зробити певні кроки у правильній послідовності. Як правило, визначаються послідовні дії та основні технологічні етапи:

- а) розробити ескіз майбутнього твору;
- б) підготувати матеріали для виготовлення роботи ;
- в) зробити рамку для роботи «Вишневий сад» ;
- г) нарізати деревину вишні на бруски;
- д) вирізати металеву сітку;
- е) прикріпити у визначеній послідовності;
- е) оформити роботу.

Ці всі етапи представлено в таблиці послідовності 2.4.1.

Таблиця 2.4.1 – Послідовність виконання роботи в матеріалі

Матеріали та інструменти	Час на виконання твору
<p>Матеріали</p> <p>Деревина вишні, рама, металева сітка, бруски, лак</p> <p>Інструменти</p> <p>Шліфувальна машинка, циркулярна пила, фуганок, пістолет і скоби, стрічкові пилки, клей.</p>	14 днів

Детальна технологія виконання твору представлена нижче :

Продовження таблиці 2.4.1

Операція	Зображення послідовності виконання роботи в матеріалі	Технологічні умови виконання операції
1	2	3
1		<p>Початок технологічного процесу декоративного панно.</p> <p>Нарізаємо гілки вишневого дерева на круглі бруски</p>
2		<p>Виготовляємо раму, склеюємо кути, закріплюємо їх степлером</p>
3		<p>Обираємо металеву сітку, після чого вирізаємо її за розмірами рами</p> <p>Фіксуємо металеву сітку на рамі та з'єднуємо її за допомогою степлера</p>

Кінець таблиці 2.4.1

1	2	3
		<p>Нарізані круглі бруски різних розмірів викладаємо на підготовлену основу, яка присутня в композиції у вигляді металевої сітки. Розкладені кругляки кріпимо до основи зі зворотньої сторони степлером</p>
		<p>Добавляємо до роботи маленькі прямокутні брусочки у вигляді стовбурів</p>
		<p>Коли всі деталі розкладені і зафіксовані, усі дерев'яні деталі покриваються лаком. Після висихання лаку – робота готова.</p>

ВИСНОВКИ

Декоративне мистецтво продовжує розвиватися, виникають новітні підходи до створення художніх творів з деревини. У наш час, коли відроджується інтерес до традиційних видів художньої обробки деревини паралельно йдуть пошуки нового, незвичного, оригінального.

Сучасне мистецтво визначається мінімалізмом і підвищеною стилізацією форм, що співвідноситься зі стрімкими темпами нинішнього життя. Його переваги у простоті та інколи навіть у певній наївності, що приховує психологічну напругу нестійкого балансу в природі та суспільстві.

Новітні підходи сучасного мистецтва й, зокрема в художній обробці деревини, не вимагають складного обладнання та великої кількості інструментів. Цінується креативність. Оригінальність думки. Незначний час на виконання.

Такий підхід дає змогу виконувати композиції мінімальної складності – від простих зображень до складних композицій. Суттєва особливість полягає в тому, що можна порушувати правила, експериментувати з матеріалами та їх поєднаннями, навіть при усталеній думці, що вони не є поєднаними. Вочевидь, такі прийоми в художній обробці деревини можна застосовувати у тих випадках, коли різьблення неможливе або не бажане.

Таким чином, під час виконання дипломного проекту було досліджено історію виникнення та розвиток художньої обробки матеріалів, визначено її художньо-технологічні особливості, обґрунтовано ідею та художньо-образний зміст теми художнього твору обраного до виконання.

На основі виконаного декоративного панно з деревини було охарактеризовано його композиційні та художні особливості, описані матеріали,

що були використані під час створення композиції, представлено технологічну послідовність обраного до виконання художнього твору.

Зроблено висновки щодо використання сучасних підходів у створенні декоративних творів з деревини, збереження традиційних та внесення новітніх прийомів.

Отже, завдання поставлені на початку виконання дипломного проєкту були виконані, а саме:

- досліджено історію розвитку художньої обробки деревини;
- розкрито художньо-технологічні особливості виконання творів з деревини;
- обґрунтовано ідею художнього твору обраного до виконання та його художньо-образне відтворення;
- на основі попереднього дослідження та ідеї щодо її втілення, виконано практичну частину проєкту – декоративне панно і представлено його на постері;
- охарактеризовано композиційні особливості виконаного декоративного панно та визначено його матеріалознавчі аспекти;
- описано технологічну послідовність виконання декоративного панно;
- зроблено висновки щодо отриманого результату.

Таким чином на основі дослідженого теоретичного матеріалу виконано декоративне панно з деревини «Вишневий сад» – твір, що відповідає тенденціям сучасного декоративного мистецтва.

Тому, за результатом виконаної роботи можна стверджувати, що завдання поставлені на початку дипломного проєкту виконані у повному обсязі, а мета досягнута.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Художня обробка деревини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Художня_обробка_деревини (дата звернення 23.04.2023)
2. Художня обробка деревини: інструменти, приладдя, матеріали, техніки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/11265/3>. (дата звернення 23.04.2023)
3. Різьблення по дереву [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hobitera.com/c-rizjblennja-po-derevu> (дата звернення 23.04.2023)
4. Копиленко О. Сади цвітуть [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tales.org.ua/sady-tsvitut/> (дата звернення 25.04.2023)
5. Тарас Шевченко «Садок вишневий коло хати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/literature/sh/78476/> (дата звернення 25.04.2023)
6. Рожева сакура. Сакура – не просто японська вишня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kinopultik.ru/uk/pink-sakura-sakura-is-not-just-japanese-cherry.html> (дата звернення 25.04.2023)
7. Дипломний проєкт : методичні вказівки щодо його виконання для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» / уклад.: Л. А. Корницька. Хмельницький, 2021. 32 с.
8. Значення цифри 2 в нумерології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vse-cikave.com.ua/znachennya-cifri-2-v-numerolog-mag-zhittya-lyudini-zadatoyu-narodzhennya/> (дата звернення 20.05.2023)
9. Художнє різьблення та розпис на дереві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mebelart.kiev.ua/uk/carving> (дата звернення 25.05.2023) (дата звернення 20.05.2023)

10. Художня обробка деревини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bookster.com.ua/hudozhnya-obrobka-dereva/> (дата звернення 25.05.2023)

11. Деревина вишні: властивості і застосування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://diapason.com.ua/derevina-vishni-vlastivosti-i-zastosuvannja-shho/> (дата звернення 25.05.2023)

ДОДАТОК А

Традиційні вироби художньої обробки деревини

Рисунок А.1 – Будівництво морського човна-довбанки. Плaska форма дна досягається шляхом нагрівання і подальшого згинання бортів

*а**б**в*

Рисунок А.2 – Ужиткові речі традиційного народного мистецтва

ДОДАТОК Б

Стилістика виробів річківських майстрів Гуцульщини

Рисунок Б.1 – Дерев'яний гуцульський кошик-корзина, інкрустований бісером, деревом і перламутром

Рисунок Б.2 – Скринька. Національний музей народного мистецтва

ДОДАТОК В

Формотворчі техніки художньої обробки деревини

Рисунок В.1 – Нецьки виготовлені технікою видовбування

Рисунок В.2 – Техніка вирізування

Рисунок В.3 – Техніка виточування

ДОДАТОК Г

Види різьби

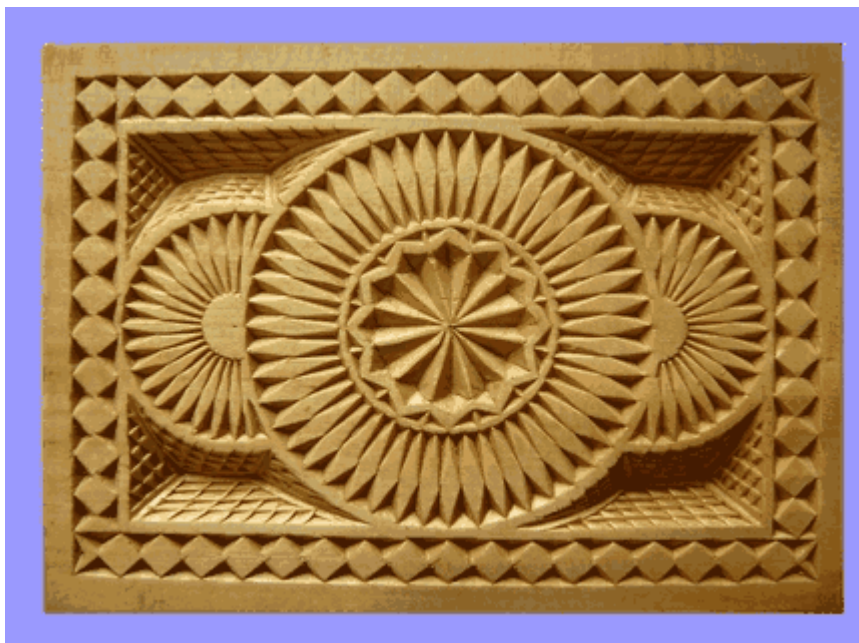

Рисунок Г.1 – Тригранно-виїмкове різьблення

Рисунок Г.2 – Скобчаста різьба по дереву

Продовження ДОДАТКУ Г

Види різьби

Рисунок Г.3 – Контурна різьба по дереву

Рисунок Г.4 – Плоско-рельєфна різьба по дереву

Продовження ДОДАТКУ Г

Види різьби

Рисунок Г.5 – Ажурна різьба по дереву

Рисунок Г.6 – Прорізна різьба по дереву

Продовження ДОДАТКУ Г
Види різьби

Рисунок Г.7 – Накладна різьба по дереву

Рисунок Г.8 – Скульптурна різьба по дереву

Рисунок Г.9 – Інтер'єрний декор з деревини

ДОДАТОК Д

Цвітіння вишневих садів у творчості і в природі

Рисунок Д.1 – Садок вишневий коло хати

Рисунок Д.2 – Цвітіння сакури (дикої вишні) в Японії

ДОДАТОК Е

Заготовлений матеріал для виконання декоративного панно

Рисунок Е.1 – Колоди деревини вишні

Рисунок Е.2 – Колоди порізані на бруски для складання композиції
декоративного панно

ДОДАТОК Ж

Декоративне панно з деревини «Вишневий сад»

